

Zintegrowana strategia dla obszarów funkcjonalnych miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze – Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna w ramach porozumienia „Trójmiasto nad Kamienną”

STRATEGIA

Opracowanie:
AGERON Polska na zlecenie

Powiatu Ostrowieckiego – lider porozumienia „Trójmiasto nad Kamienną”

Czerwiec 2016

1 Spis treści

1	Spis treści	2
2	Misja	4
3	Synteza diagnozy	5
4	Wizja	8
5	Cel 1 – Rozwiniemy współpracę w ramach OF TnK.....	9
5.1	Priorytet 1.1 – Współpraca OF TnK	9
5.2	Priorytet 1.2 – Partycypacja społeczna.....	10
6	Cel 2 – Pobudzimy rozwój lokalnej gospodarki	12
6.1	Priorytet 2.1 – Przedsiębiorczość mieszkańców	12
6.2	Priorytet 2.2 – Firmy	13
6.3	Priorytet 2.3 – Tereny inwestycyjne.....	14
6.4	Priorytet 2.4 – Wykorzystanie turystyki	15
7	Cel 3 – Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb ryнку pracy	18
7.1	Priorytet 3.1 – Monitoring rynku pracy.....	18
7.2	Priorytet 3.2 – Kształcenie ogólne.....	18
7.3	Priorytet 3.3 – Doradztwo zawodowe.....	19
7.4	Priorytet 3.4 – Edukacja zawodowa	21
7.5	Priorytet 3.5 – Edukacja ustawiczna.....	22
8	Cel 4 - Podniesiemy poziom jakości życia	23
8.1	Priorytet 4.1 – Rewitalizacja przestrzeni społeczno-gospodarczej	23
8.2	Priorytet 4.2 – Włączenie społeczne	24
8.3	Priorytet 4.3 – Usługi publiczne	25
8.4	Priorytet 4.4 – Transport zbiorowy	26
8.5	Priorytet 4.5 – Gospodarka niskoemisyjna	27
8.6	Priorytet 4.6 – Gospodarka wodno-kanalizacyjna	29
9	System wdrażania.....	30
9.1	Proces realizacji	30
9.2	Monitoring realizacji.....	30

9.3 Aktualizacja	31
9.4 Instytucje i podmioty uczestniczące w opracowaniu Strategii.....	32
10 Plan finansowy	33
11 Powiązanie z dokumentami wyższego rzędu	40
11.1 Dokumenty wspólnotowe	40
11.2 Dokumenty krajowe	41
11.3 Dokumenty regionalne	45

2 Misja

W ramach Porozumienia zawartego w dniu 27 stycznia 2014r. „*Trójmiasto nad Kamienną*”, sześć samorządów tj. Powiat Ostrowiecki, Powiat Starachowicki, Powiat Skarżyski, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski, Gmina Starachowice oraz Gmina Skarżysko-Kamienna, w celu przeciwdziałania traceniu swoich dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych, zobowiązało się do opracowania dokumentu strategicznego określającego wzajemne powiązania i komplementarne cele, kierunki rozwoju i zasady współpracy. W dniu 28 października 2014r. podpisano również umowę współpracy między w/w samorządami, której intencją jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju miast i powiatów północnej części województwa Świętokrzyskiego poprzez realizowanie projektów współfinansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014- 2020 (RPOWŚ) w ramach Kopert Finansowych dla Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI).

Opracowanie niniejszego dokumentu przyczyniło się do stworzenia warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego „*Trójmiasta nad Kamienną*”. Umożliwiło zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów i spójnego planowania inwestycji 3 powiatów i 3 gmin współtworzących obszar funkcjonalny. Opracowanie dokumentu strategicznego wzmocni koordynację działań rozwojowych sześciu samorządów oraz poprzez synergię zwiększy efekty w wymiarze społeczno-gospodarczym.

Przedmiotowa strategia oraz jej wspólna realizacja przyczyni się do:

- wyższej efektywności w pozyskaniu środków zewnętrznych na doinwestowanie obszarów problemowych;
- zwiększenia oczekiwanej skuteczności przyszłych rozwiązań w wyniku całościowego spojrzenia na obszary tracące funkcje społeczno-gospodarcze i wzajemnych konsultacji oraz uzgodnień pomiędzy JST;
- stworzenia podstawy ubiegania się w perspektywie finansowej 2014-2020 o zewnętrzne środki finansowe na realizację przedsięwzięć w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego oraz innych programów operacyjnych.

3 Synteza diagnozy

Budowanie naszej Strategii oparliśmy na kompleksowej Diagnozie. Wnioski z niej płynące potwierdzają tezę stanowiącą podstawę przystąpienia do opracowania *Strategii – Obszar Funkcjonalny Trójmiasto nad Kamienną* traci swoje dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze. Proces ten jest powszechny dla całego OF TnK, w tym Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic oraz Skarżyska-Kamiennej.

Całość diagnozy zawarta jest w załączniku do Strategii, pt. *Diagnoza społeczno-gospodarczo-przestrzenna Trójmiasta nad Kamienną*. Poniżej przedstawiamy jej syntezę w postaci Analizy SWOT oraz Struktury obszarów problemowych.

Analiza SWOT stanowi metodę analityczną pozwalającą na czytelne zestawienie głównych wniosków zrealizowanej diagnozy. Wnioski są przedstawiane w podziale na cztery rozłączne kategorie:

- Mocne strony – czynniki, które należy wykorzystać;
- Szanse – czynniki, którym należy sprzyjać;
- Słabe strony – czynniki, którym należy przeciwdziałać;
- Zagrożenia – czynniki, którym należy zapobiegać.

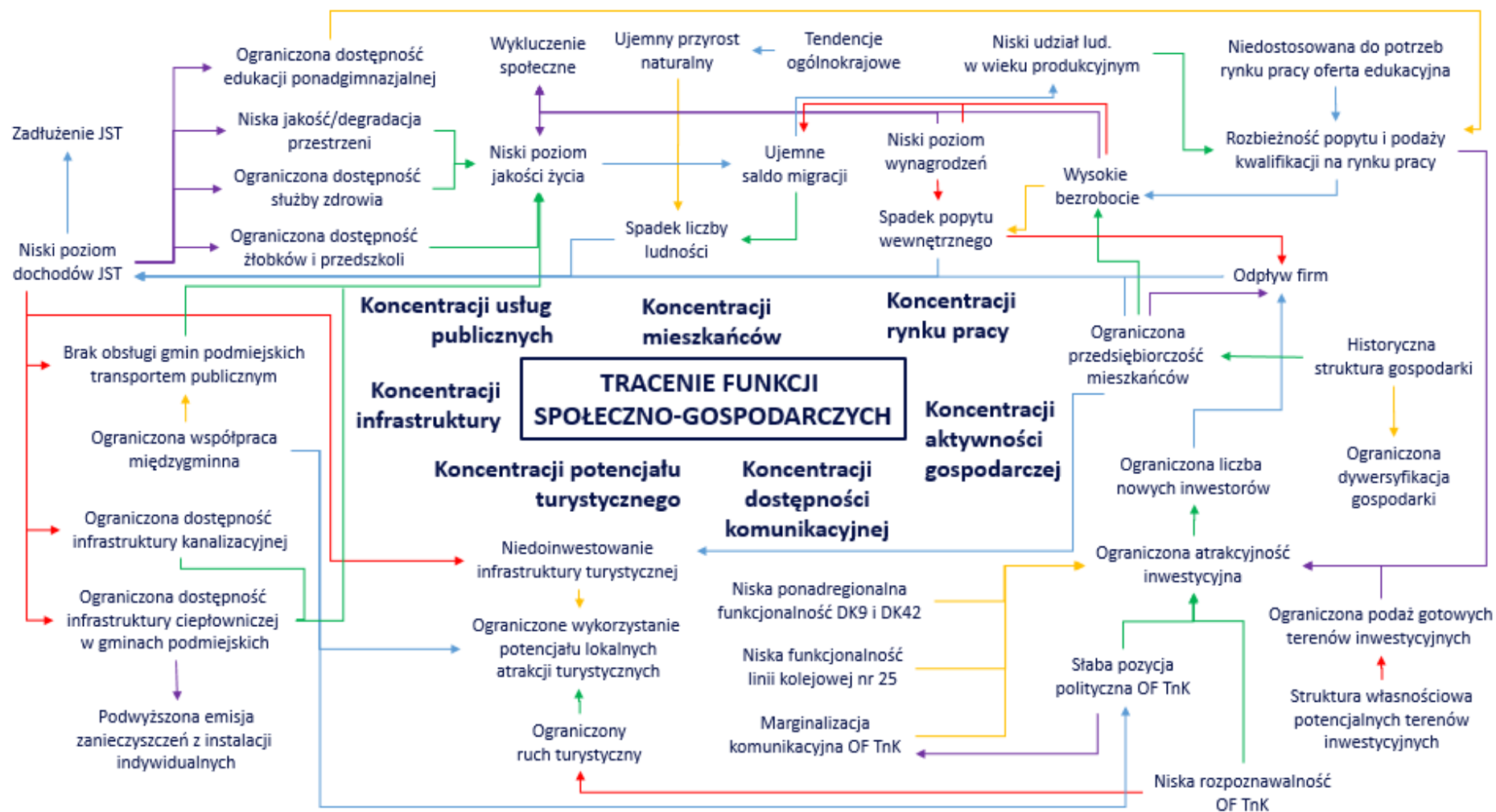
Tabela 1 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostępność linii kolejowej nr 8 ▪ Dostępność DK 7 ▪ Wysoka dostępność komunikacyjna Powiatu Skarżyskiego ▪ Działalność SSE „Starachowice” ▪ Skala rozwoju sektora metalowo-odlewniczego ▪ Tradycje przemysłowe ▪ Wysoki udział ludności z wykształceniem zawodowym ▪ Wysoka podaż miejsc pracy w Starachowicach ▪ Potencjał rozwojowy Bałtowskiego Kompleksu Turystycznego ▪ Działalność Świętokrzyskiego Klastra Edukacji Zawodowej ▪ Działalność Klastra Turystycznego Szwajcaria Bałtowska ▪ Dostępność portu lotniczego w Radomiu ▪ Koncentracja procesów społeczno-gospodarczych wzdłuż Kamiennej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ujemny przyrost naturalny i saldo migracji ▪ Niski poziom wynagrodzeń – pogłębiająca się dysproporcja względem poziomu krajowego ▪ Niska przedsiębiorczość mieszkańców ▪ Wysoki poziom bezrobocia ▪ Niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców – niski udział ludności w wieku produkcyjnym ▪ Niska dostępność szkolnictwa zawodowego ▪ Niedopasowanie oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego do potrzeb pracodawców ▪ Niedobór przygotowanych terenów inwestycyjnych ▪ Ograniczona dostępność komunikacyjna Powiatów Starachowickiego i Ostrowieckiego ▪ Ograniczona funkcjonalność transportu publicznego – przestarzały tabor autobusowy oraz brak obsługi gmin podmiejskich ▪ Ograniczone wykorzystanie linii kolejowej nr 25 ▪ Ograniczona dostępność usług publicznych – w tym żłobków, przedszkoli, szpitali ▪ Niski stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego ▪ Ograniczona dostępność sieci kanalizacyjnej na terenach podmiejskich ▪ Niskie dochody gmin - pogłębiająca się dysproporcja względem poziomu krajowego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostępność funduszy UE, w tym w ramach RPO 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Marginalizacja komunikacyjna – rozwój głównych

<p>Województwa Świętokrzyskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozbudowa systemu dróg krajowych, w tym DK42 i DK9 ▪ Modernizacja linii kolejowej nr 25 ▪ Wzrost krajowych nakładów na rozwój branży zbrojeniowej ▪ Rozwój i oddziaływanie funkcji turystycznej Bałtowa ▪ Budowa północno-zachodniej obwodnicy Starachowic w ciągu DW744 ▪ Rozwój funkcji targowej Kielc ▪ Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w ramach Programów Rewitalizacji 	<p>krajowych korytarzy transportowych poza OF TnK</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opóźnienia w budowie S7 na odcinku Skarżysko Centrum – Skarżysko Północ ▪ Opóźnienia w modernizacji linii kolejowych nr 8 i nr 25 ▪ Koncentrowanie procesów społeczno-gospodarczych w Polsce w największych aglomeracjach
---	---

Źródło: opracowanie własne

Rys. 1 Struktura obszarów problemowych

Źródło:

opracowanie

własne

4 Wizja

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, potwierdziliśmy nasze przypuszczenia dotyczące trwania przez Obszar Funkcjonalny Trójmiasto nad Kamienną funkcji społeczno-gospodarczych. Głównym wyzwaniem, przyświecającym nam w ramach wdrażania Strategii będzie przeciwdziałanie takiemu stanowi rzeczy. Zgodnie z wspólnie wypracowaną wizją, wdrożenie *Strategii*, pozwoli nam z dumą powiedzieć, że:

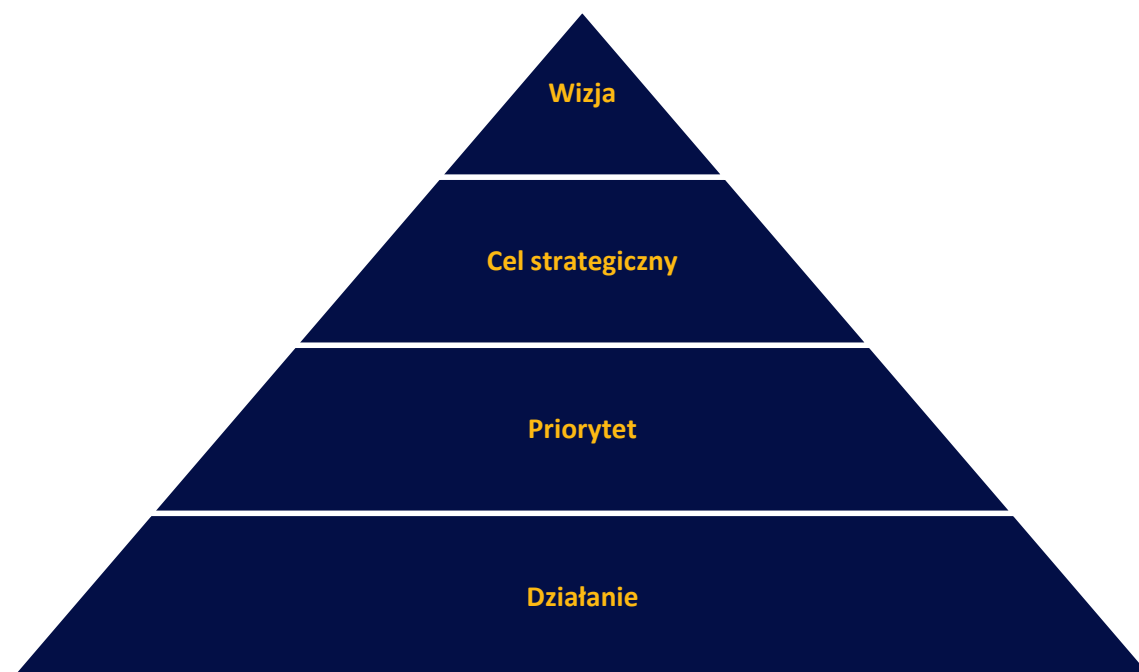
Obszar Funkcjonalny Trójmiasto nad Kamienną jest przestrzenią koncentrującą funkcje społeczno-gospodarcze Województwa Świętokrzyskiego.

Wizję tę zrealizujemy poprzez osiągnięcie czterech celów strategicznych:

- Cel 1 – Rozwiniemy współpracę w ramach OF TnK
- Cel 2 – Pobudzimy rozwój lokalnej gospodarki
- Cel 3 – Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy
- Cel 4 – Podniesiemy poziom jakości życia

Cele strategiczne zostaną osiągnięte poprzez realizację działań pogrupowanych w ramach priorytetów. Szczegółowy opis wszystkich wymienionych powyżej elementów struktury wdrożeniowej Strategii został przedstawiony w dalszej części dokumentu.

Rys. 2 Struktura wdrażania Strategii

Źródło: opracowanie własne

5 Cel 1 – Rozwiniemy współpracę w ramach OF TnK

5.1 Priorytet 1.1 – Współpraca OF TnK

Współpraca OF TnK stanowi podstawę wdrożenia działań realizowanych w ramach pozostałych celów strategicznych. Wzajemna koordynacja naszych działań i planów oraz wymiana wiedzy i doświadczenia usprawni proces wdrażania Strategii oraz pozwoli uzyskać efekt synergii.

1.1.1 Współpraca pomiędzy Partnerami TnK

Strategia Rozwoju OF TnK stanowi podstawę współpracy strategicznej Partnerów TnK. Wypracowane przez Nas cele i priorytety wyznaczają kierunki w których będziemy dążyć poprzez realizowane przez Nas działania. Współpraca partnerska nie może jednak skończyć się z chwilą uchwalenia Strategii - jej realizacja wymaga bieżącej współpracy pomiędzy Nami. Współpracę oprzemy na cyklicznych spotkaniach Partnerów TnK. Spotkania będziemy organizować nie rzadziej niż dwa razy do roku. Miejsce spotkań będzie zmienne – organizacja i prowadzenie poszczególnych spotkań będą rotacyjne zgodnie z harmonogramem, który wypracujemy w ramach pierwszego spotkania inauguracyjnego wdrażanie Strategii. Pierwsze spotkanie odbędzie się w siedzibie lidera Porozumienia Trójmiasto nad Kamienną – Starostwa Powiatowego w Ostrowcu Świętokrzyskim. Przedmiotem spotkań będzie bieżąca sprawozdawczość Partnerów TnK dotycząca postępów we wdrażaniu Strategii, w tym wymiana doświadczeń w zakresie napotykanym barier, dostrzeganych szans i zagrożeń oraz przedstawienie nadchodzących wyzwań i planu działań realizowanych w najbliższym półroczu. Pozwoli nam to na ograniczenie liczby popełnianych potencjalnie błędów oraz bieżącą koordynację realizowanych działań. Dodatkowym aspektem będzie wzajemna motywacja oraz wzrost świadomości stanowienia przez Nas powiązanego wzajemnie obszaru funkcjonalnego.

1.1.2 Wspólny lobbing OF TnK na szczeblu regionalnym i krajowym

W granicach OF TnK mieszka łącznie 283 865 mieszkańców¹. Przedstawiciele władzy poszczególnych Partnerów TnK reprezentują praktycznie wszystkie środowiska polityczne. Obydwa powyższe fakty powinniśmy wykorzystywać jako narzędzie wpływu w ramach działań lobbingowych prowadzonych na rzecz korzystnych dla Nas decyzji podejmowanych na szczeblu regionalnym i krajowym. Nasze działania lobbingowe powinniśmy prowadzić wspólnie, poprzez delegowanie naszych przedstawicieli reprezentujących środowiska zbliżone do środowiska osób decyzyjnych w sprawach stanowiących przedmiot naszego zainteresowania. Musimy pamiętać o wzajemności współpracy i wzajemnym udzieleniu sobie tych zasobów, nawet w przypadkach gdy przedmiot danej interwencji nie dotyczy bezpośrednio naszej jednostki samorządu terytorialnego. Powinniśmy pamiętać, że Obszar Funkcjonalny Trójmiasto nad Kamienną jest wewnętrznie powiązany funkcjonalnie, przez co inwestycja realizowana nawet względem jednego Partnera przyniesie również pośrednią korzyść dla pozostałych. Zarówno przedmiot jak i strategię naszych działań lobbingowych powinniśmy wspólnie wypracowywać w ramach spotkań organizowanych w ramach działania 1.1.1. *Współpraca pomiędzy Partnerami TnK.*

Podstawowym zakresem przedmiotów działań lobbingowych jest poniższa lista inwestycji strategicznych, których realizacja przyczyni się do podniesienia naszej atrakcyjności w wymiarze ponadlokalnym. Ze względu na wysoki koszt realizacji inwestycji i pozostawanie w dużej mierze przedmiotów inwestycji poza kompetencjami władz samorządowych OF TnK, nasze działania powinny koncentrować się na inicjowaniu i lobbingu na rzecz ich realizacji. Aktywne zaangażowanie w realizację inwestycji powinno opierać się na współpracy z głównym realizatorem inwestycji w

---

¹ Źródło: Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej „Trójmiasta nad Kamienną”

zakresie wychodzącym naprzeciw jego oczekiwaniom. Wśród inwestycji strategicznych kluczowych z punktu widzenia rozwoju OF TnK znajdują się inwestycje będące w trakcie realizacji, inwestycje przewidziane do realizacji w najbliższych latach oraz inwestycje na chwilę obecną nieplanowane. Doprowadzenie ich realizacji do skutku wymaga od Nas wykorzystania dostępnych środków i narzędzi stymulujących możliwość ich realizacji.

Inwestycje realizowane:

- Dokończenie budowy S7 na odcinku Skarżysko-Kamienna – granica Woj. Świętokrzyskiego

Inwestycje planowane:

- Budowa nowego przebiegu drogi DK9 na odcinku Brody – Opatów (obwodnica Ostrowca Św.)
- Budowa obwodnicy Wąchocka w ciągu DK42
- Budowa piątego etapu ul. Zagłoby w ciągu DK9 w Ostrowcu Świętokrzyskim
- Budowa obwodnicy Starachowic w ciągu DW744
- Modernizacja linii kolejowej nr 25 na odcinku Skarżysko-Kamienna – Sandomierz/Tarnobrzeg
- Modernizacja linii kolejowej nr 25 na odcinku Skarżysko-Kamienna – Końskie
- Modernizacja linii kolejowej nr 8 na odcinku Skarżysko-Kamienna – Radom
- Modernizacja linii kolejowej nr 8 na odcinku Skarżysko-Kamienna – Kielce

Inwestycje nieplanowane:

- Budowa terminala intermodalnego w Skarżysku-Kamiennej
- Rozbudowa DK42 w granicach OF TnK
- Budowa zbiornika Bzin w Skarżysku-Kamiennej

5.2 Priorytet 1.2 – Partycypacja społeczna

Niezwykle istotne jest aby rozwój współpracy w ramach OF TnK obejmował również wzrost współpracy z naszymi mieszkańcami. Kluczowym wyzwaniem w tym zakresie jest pobudzenie aktywności lokalnej mieszkańców. Poprzez dostarczenie mieszkańcom narzędzi umożliwiających im realną partycypację w zarządzaniu otaczającą ich przestrzenią osiągniemy wzrost ich samoopowiedzialności za nasze dobro wspólne – naszą przestrzeń.

1.2.1 Zwiększanie samorządności na poziomie osiedli i sołectw

Jednostki pomocnicze gmin, jakimi są osiedla oraz sołectwa, stanowią istotne narzędzie wspomagające zarówno proces zarządzania gminą jak również pozwalające na aktywizację społeczności lokalnej. W ramach zwiększania samorządności na poziomie jednostek pomocniczych, będziemy realizowali projekty pobudzające przepływ informacji pomiędzy radami osiedli oraz sołtysami i radami sołectwimi a władzą lokalną. Służyć temu będą stanowiska (lub zespoły) ds. współpracy z jednostkami pomocniczymi gminy funkcjonujące w ramach urzędów gmin. Ich zadaniem będzie z jednej strony rozdysponowywanie informacji od władz lokalnych do jednostek pomocniczych (dalej do mieszkańców) a z drugiej strony koordynacja przepływu informacji płynącej od mieszkańców za pośrednictwem jednostek pomocniczych – w tym w zakresie inicjatyw lokalnych, inicjatyw uchwałodawczych, oddolnych wniosków dotyczących realizacji konkretnych inwestycji oraz konsultowania planowanych inwestycji i dokumentów strategicznych.

Realizacja tego działania stanowi wyzwanie długofalowe i w perspektywie krótkoterminowej może być uznawana za nieefektywną. Głównym założeniem tego działania jest budowa i rozwój postaw obywatelskich naszych mieszkańców – wyzwanie, do którego osiągnięcia potrzeba czasu. Podstawowym warunkiem efektywności *Zwiększania samorządności na poziomie osiedli i sołectw* jest konsekwencja w jego realizacji.

1.2.2 Realizacja budżetów partycypacyjnych

Rozwój partycypacji społecznej zostanie również zapewniony poprzez funkcjonowanie corocznych budżetów partycypacyjnych w Skarżysku-Kamiennej, Starachowicach oraz Ostrowcu Świętokrzyskim. Każdego roku, określoną część naszych budżetów przeznaczać będziemy na realizację inwestycji wybranych przez mieszkańców. Udział w głosowaniu dot. wyboru konkretnych projektów będzie dobrowolny. Mieszkańcy będą dokonywać wyboru spośród propozycji zgłoszonych wcześniej przez nich samych. Pozwoli to zarówno na wzrost zaangażowania mieszkańców w proces zarządzania miastem, zaspokojenie potrzeb niedostrzeganych przez władze samorządowe jak również coroczną diagnozę potrzeb mieszkańców – na podstawie analizy zgłaszanych propozycji projektów. Wysokość budżetów partycypacyjnych będzie określana rokrocznie i indywidualnie przez władze Skarżyska-Kamiennej, Starachowic oraz Ostrowca Świętokrzyskiego. Dołożymy wszelkich starań, aby kwoty dostępne w ramach budżetów partycypacyjnych odpowiadały realnym potrzebom i podążyły za wzrostem zaangażowania mieszkańców w ich realizację.

Analogicznie jak w przypadku działania *1.2.1 Zwiększanie samorządności na poziomie osiedli i sołectw*, efektywność *Realizacji budżetów partycypacyjnych* będzie wzrastała w czasie. Budżety partycypacyjne są dla mieszkańców nowym narzędziem partycypacji społecznej, przez co ich pełne wykorzystanie wymaga nauczenia się przez mieszkańców zasad ich funkcjonowania oraz wyrobienia sobie względem nich zaufania.

1.2.3 Promocja wewnętrzna

Efektywność podejmowanych przez nas działań w dużej mierze wynikać będzie z ich promocji. Czynnikiem wzmacniającym efekty naszych działań będzie dostarczanie ich odbiorcom informacji uświadamiającej co do skali i kierunku realizowanych działań. *Promocja wewnętrzna* obejmie swoim zakresem m.in. promocję działań związanych ze wsparciem przedsiębiorczości i edukacji, w tym edukacji zawodowej oraz promocją czystego transportu. Grupą docelową projektów realizowanych w ramach działania 1.2.3 Promocja wewnętrzna będą nasi mieszkańcy (w tym przedsiębiorcy). Celem realizacji tego działania będzie zapewnienie mieszkańcom i przedsiębiorcom aktualnej informacji zarówno na temat bieżącego funkcjonowania OF TnK jak i działań realizowanych przez władze samorządowe (w tym ich efektów). Poprzez realizację działań promocyjnych osiągniemy zarówno wzrost poziomu wykorzystania realizowanych przez nas działań jak również zwiększymy zasięg świadomości ich realizacji wśród mieszkańców OF TnK.

Promocja wewnętrzna będzie prowadzona z wykorzystaniem wszystkich dostępnych kanałów informacyjnych, w tym m.in. stron internetowych Partnerów TnK, profili Partnerów TnK w mediach społecznościowych, mediów lokalnych, list mailingowych i sms'ów oraz poprzez rady osiedli (patrz działanie *1.2.1 Zwiększanie samorządności na poziomie osiedli*). Projekty w ramach *Promocji wewnętrznej* będą realizowane indywidualnie przez wszystkich Partnerów OF TnK. Projekty związane z promocją OF TnK na zewnątrz (poza granicami OF TnK) realizowane będą w ramach działania 2.5.2. *Promocja sieciowych produktów turystycznych* oraz 2.3.4 *Promocja oferty terenów inwestycyjnych*.

6 Cel 2 – Pobudzimy rozwój lokalnej gospodarki

6.1 Priorytet 2.1 – Przedsiębiorczość mieszkańców

Naszym pierwszym priorytetem w zakresie pobudzania lokalnej gospodarki jest przedsiębiorczość mieszkańców. Jej niski poziom jest przyczyną znaczącej liczby problemów społeczno-gospodarczych OF TnK i ogranicza szansę poprawy obserwowanych trendów w przyszłości. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców jest wyzwaniem długofalowym, którego efekty w pełni będą zauważalne dopiero za kilkanaście lat. Stanowi on jednak bezwzględny warunek pobudzenia, utrwalenia i ograniczenia stopnia uzależnienia rozwoju lokalnej gospodarki od czynników zewnętrznych, w tym np. decyzji pojedynczych inwestorów.

2.1.1 Pobudzenie postaw przedsiębiorczych u młodzieży

Punktem wyjściowym rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców jest jej pobudzenie u młodzieży. *Pobudzenie postaw przedsiębiorczych u młodzieży* zakłada realizację projektów w formie zajęć dodatkowych w szkołach ponadgimnazjalnych. Zajęcia będą dotyczyły konkretnych zagadnień związanych z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym: procesu zakładania działalności gospodarczej, kosztów prowadzenia firmy, szans i zagrożeń, uwarunkowań prawnych, popytu lokalnej gospodarki oraz dostępnego wsparcia.

Forma realizacji zajęć zakłada wiele możliwości. Możliwym rozwiązaniem jest realizacja zajęć przez przeszkoloną w tym zakresie kadrę dydaktyczną szkół ponadgimnazjalnych, zaangażowanie zewnętrznego podmiotu szkoleniowego lub pracowników urzędów miast zajmujących się rozwojem przedsiębiorczości. Zajęcia będą dobrowolne. Zaangażowanie uczniów zostanie pobudzone poprzez organizację corocznego konkursu na najlepszy biznesplan stworzony przez uczestników zajęć. Konkurs będzie skierowany do osób pełnoletnich.

2.1.2 Wsparcie zakładania nowych działalności gospodarczych

Aktywność mieszkańców w zakresie zakładania nowych przedsiębiorstw będziemy również pobudzać poprzez oferowanie wsparcia doradczo-szkoleniowego i/lub finansowego dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wsparcie będzie dedykowane bezrobotnym, poszukującym pracy (pozostającym bez zatrudnienia) oraz osobom nieaktywnym zawodowo.

Wsparcie doradczo-szkoleniowe będzie miało charakter indywidualny, pozwalający na dostosowanie jego zakresu do indywidualnych potrzeb odbiorcy, w tym potrzeb wynikających ze specyfiki branży w której planuje on otworzyć działalność gospodarczą. Wsparcie nieindywidualne, skierowane do szerszej grupy odbiorców, będzie realizowane w ramach działania *4.2.1 Aktywizacja mieszkańców*.

Wsparcie finansowe będzie realizowane w formie bezzwrotnej tj. dotacji wraz ze wsparciem pomostowym i/lub instrumentów finansowych (w formie mikropożyczek). Bezwzględnym warunkiem uzyskania wsparcia będzie brak prowadzenia działalności gospodarczej w okresie 5 lat od dnia ubiegania się o wsparcie. Działalności gospodarcze obejmowane wsparciem będą wybierane w trybie konkursowym. Kryteria wyboru oraz środki przeznaczane na wsparcie będą ustalane na bieżąco przez poszczególne podmioty wdrażające działanie. Wsparcie finansowe oferowane osobom zakładającym działalność gospodarczą oferować będziemy również w formie przyznawania ulg podatkowych. Poziom i szczegółowe kryteria przyznawania ulg będą określone indywidualnie przez poszczególnych Partnerów TnK.

Działanie będzie realizowane przy współpracy podmiotów świadczących usługi dla przedsiębiorców, w tym Instytucji Otoczenia Biznesu i/lub podmiotów wdrażających instrumenty finansowe.

6.2 Priorytet 2.2 – Firmy

Osobne wsparcie, względem wsparcia dedykowanego osobom zakładającym działalność gospodarczą dedykować będziemy ogółowi firm funkcjonujących w OF TnK. Wspieranie istniejących firm musimy traktować jako nasz priorytet - ich rozwój stanowi gwarancję naszego rozwoju. Wsparcie rozwoju istniejących firm, oprócz działań wskazanych poniżej, będzie realizowane również m.in. poprzez działania 3.4.1 *Kształcenie dualne* oraz 3.5.1 *Tworzenie i rozwój centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego* umożliwiających dostosowanie kwalifikacji potencjalnych i przyszłych pracowników do potrzeb przedsiębiorców (w tym również w zakresie możliwości zamawiania przez przedsiębiorców kursów i szkoleń prowadzonych w ramach CKZiU na potrzeby podnoszenia kompetencji i kwalifikacji własnych pracowników).

2.2.1 Wsparcie doradcze i finansowe dla firm

Wsparcie doradcze i finansowe dla firm dedykować będziemy firmom prowadzącym działalność gospodarczą na terenie OF TnK. Wsparcie doradcze obejmować będzie przede wszystkim doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz dostępności środków zewnętrznych dedykowanych przedsiębiorstwom wraz z pomocą w aplikowaniu o nie. Informowanie przedsiębiorców o dostępności środków zewnętrznych będzie miało charakter aktywny i realizowane będzie w ramach działania 1.2.3 *Promocja wewnętrzna*. Wsparcie to przyczyni się m.in. do wzrostu wykorzystania finansowania rozwoju naszych przedsiębiorstw w oparciu o dostępne środki zewnętrzne. Zakres świadczonych usług doradczych będzie elastyczny – będziemy dążyli do utworzenia systemu odpowiadającego na realne potrzeby przedsiębiorców, nawet jeśli zgłoszona potrzeba nie będzie mieścić się w obecnym katalogu świadczonych usług. W minimalnym zakresie, będziemy starali się zapewnić przedsiębiorcom informację o instytucji lub podmiocie mogącym odpowiedzieć na potrzebę przedsiębiorcy. Docelowo, będziemy dążyć do rozbudowy oferty naszych usług w kierunku dostosowania jej do realnych potrzeb przedsiębiorców.

Wsparcie finansowe obejmować będzie oferowanie przedsiębiorcom dofinansowania na inwestycje związane z doposażeniem stanowisk pracy oraz ulg podatkowych oferowanych firmom zwiększającym zatrudnienie. Poziom i szczegółowe kryteria przyznawania dofinansowania oraz ulg będą określone indywidualnie przez poszczególnych Partnerów TnK.

Działanie będziemy realizować we współpracy z istniejącymi na terenie OF TnK podmiotami świadczącymi usługi dla przedsiębiorców, w tym Instytucjami Otoczenia Biznesu. W przypadku stwierdzenia niedostatecznego rozwoju istniejącej w tym zakresie infrastruktury, realizować będziemy projekty związane z jej rozwojem i adaptacją.

2.2.2 Organizacja i wsparcie w zakresie udziału w gospodarczych wydarzeniach promocyjnych

Rozwój naszych firm pobudzimy również poprzez ich aktywizację w wykorzystywaniu gospodarczych wydarzeń promocyjnych. Działanie to będzie miało charakter aktywny – jego realizacja będzie polegać na zapraszaniu i wsparciu udziału naszych firm w organizowanych wydarzeniach promocyjnych, takich jak m.in. przyjazdowe i wyjazdowe misje gospodarcze, wizyty studyjne, targi gospodarcze. Nasza aktywność w zakresie organizacji powyższych wydarzeń będzie się skupiać wokół przyjazdowych misji gospodarczych. Ze względu na znaczące koszty organizacji pozostałych gospodarczych wydarzeń promocyjnych, wykorzystamy w tym zakresie wydarzenia organizowane w ramach krajowych programów promocji (branżowych oraz ogólnych) organizowanych przez Ministerstwo Rozwoju. Nasza aktywność w tym zakresie będzie skupiać się na współpracy z podmiotami wdrażającymi poszczególne programy i organizowaniu udziału w nich naszych firm.

Działanie będziemy realizować we współpracy z istniejącymi na terenie OF TnK podmiotami świadczącymi usługi dla przedsiębiorców, w tym Instytucjami Otoczenia Biznesu i/lub zewnętrznymi firmami świadczącymi usługi w tym zakresie.

2.2.3 Rozwój oferty terenów i lokali dedykowanych prowadzeniu działalności gospodarczej

Rozwój oferty terenów i lokali dedykowanych prowadzeniu działalności gospodarczej obejmować będzie projekty związane z modernizacją i adaptacją istniejących budynków do potrzeb prowadzenia działalności gospodarczej. Przygotowana oferta będzie udostępniana na wynajem wszystkim przedsiębiorcom na warunkach komercyjnych, przy czym w miarę posiadanych możliwości, względem firm funkcjonujących nie dłużej niż 2 lata, będzie ona oferowana na warunkach preferencyjnych. Będziemy dążyli, aby rozwój powyższej oferty uwzględnił zasięg obszarów zdegradowanych (patrz działanie 4.1.1 *Rewitalizacja przestrzeni zdegradowanej*).

Realizacja działania obejmie ponadto budowę oraz przebudowę i/lub modernizację istniejących targowisk. Targowiska będą udostępniane podmiotom gospodarczym, osobom fizycznym oraz rolnikom w celu prowadzenia działalności handlowej i usługowej i/lub promocji lokalnych produktów, w tym produktów rolno-spożywczych.

Działanie będzie realizowane przy współpracy podmiotów świadczących usługi dla przedsiębiorców, w tym Instytucji Otoczenia Biznesu.

6.3 Priorytet 2.3 – Tereny inwestycyjne

Działania przewidziane w ramach *Priorytetu 2.3 Tereny Inwestycyjne* są skierowane do inwestorów – zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych oraz obecnych i przyszłych. Rozbudową oferty naszych terenów inwestycyjnych oraz podniesieniem jej atrakcyjności i dostosowaniem do rzeczywistych potrzeb inwestorów zapewnimy zarówno wzrost liczby realizowanych nowych inwestycji jak i ograniczymy odpływ obecnych inwestorów. Osiągniemy to dzięki bieżącemu monitoringowi potrzeb inwestorów, dostosowywaniu do niego oferty terenów inwestycyjnych oraz realizacji działań promocyjnych mających na celu podniesienie świadomości naszej atrakcyjności inwestycyjnej wśród potencjalnych inwestorów.

2.3.1 Analiza zapotrzebowania inwestorów na tereny inwestycyjne

Rozwój oferty naszych terenów inwestycyjnych będziemy opierać na diagnozie potrzeb zgłaszanych przez przedsiębiorców. Diagnoza będzie prowadzona w sposób ciągły przez jednostki urzędowe i instytucje mające w swoich kompetencjach rozwój przedsiębiorczości i/lub pozyskiwanie inwestorów. Diagnoza nie będzie obejmować wyłącznie potencjalnych inwestorów – obejmiemy nią również przedsiębiorców, którzy już zainwestowali w OF TnK. W ich przypadku diagnoza będzie miała na celu zidentyfikowanie istniejących potrzeb względem terenu już przez nich zainwestowanego. Umożliwi to dostosowanie zainwestowanego terenu do powstałych potrzeb lub zaproponowanie innej działki, co ograniczy prawdopodobieństwo odpływu inwestora poza granice OF TnK. Diagnoza potrzeb inwestorów stanowić będzie punkt wyjścia do realizacji prac inwestycyjnych.

2.3.2. Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych

Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych będzie miało za zadanie zaspokojenie potrzeb zdiagnozowanych w ramach *Analizy zapotrzebowania inwestorów na tereny inwestycyjne*. W oparciu o nią będziemy realizować projekty dotyczące uporządkowania i przygotowania terenów inwestycyjnych. W zakresie realizowanych projektów znajdować się będzie m.in. budowa i modernizacja wewnętrznej infrastruktury komunikacyjnej, kompleksowe wyposażenie w media, prace studyjno-koncepcyjne, badania geotechniczne. Będziemy dążyć, aby realizowane projekty obejmowały tereny inwestycyjne koncentrujące się w sąsiedztwie znaczącej infrastruktury transportowej (dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych) i/lub na terenach zdegradowanych, określonych w ramach Programów Rewitalizacji.

2.3.3. Rozbudowa oferty terenów inwestycyjnych

W przypadku braku możliwości zaspokojenia potrzeb inwestorów wskazanych w *Analizie zapotrzebowania inwestorów na tereny inwestycyjne* w ramach istniejącej oferty terenów inwestycyjnych, będziemy dążyć do jej rozbudowy. Projekty realizowane w ramach opisywanego działania obejmować będą skupowanie przez samorzady działek, które będą mogły zostać przeznaczone jako tereny inwestycyjne. Grunty te będą podlegać procedurom scalania i powtórnego podziału w celu ich dostosowania do zdiagnozowanych potrzeb. Przygotowane w ten sposób tereny będą następnie poddawane działaniu 2.3.2. *Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych*. Również i w tym wypadku będziemy dążyć, aby pozyskiwane tereny inwestycyjne koncentrowały się w sąsiedztwie znaczącej infrastruktury transportowej (dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych) i/lub na terenach zdegradowanych, określonych w ramach Programów Rewitalizacji.

2.3.4. Promocja oferty terenów inwestycyjnych

Efektywność działań związanych z rozwojem naszej oferty terenów inwestycyjnych, wzmocnimy poprzez realizację projektów promocyjnych. Podstawowym ich wymiarem będzie utworzenie przez Partnerów TnK baz terenów inwestycyjnych. Dobrą praktyką w tym zakresie jest Miejska Baza Terenów Inwestycyjnych Skarżyska-Kamiennej. Bazy te powinny dostarczać aktualnej informacji dotyczącej dostępnej oferty wszystkich terenów inwestycyjnych – w tym stanowiących własność samorządową, prywatną jak i innych podmiotów publicznych. Funkcjonalność baz terenów inwestycyjnych umożliwiać będzie zarówno przeglądania dostępnych działek inwestycyjnych jak i wyszukiwanie działek inwestycyjnych po określonych kryteriach (w tym m.in. powierzchnia, dostępność infrastruktury, położenie względem infrastruktury komunikacyjnej, przeznaczenie w MPZP). W przypadku działek inwestycyjnych zbliżonych do wskazanych przez potencjalnego inwestora kryteriów, wyszukiwarka umożliwiać będzie bezpośredni kontakt z jednostką urzędu/instytucją mającą w swoich kompetencjach rozwój przedsiębiorczości i/lub pozyskiwanie inwestorów w celu określenia możliwości dostosowania istniejących terenów inwestycyjnych do potrzeb inwestora (działanie 2.3.2) lub utworzenia nowych terenów inwestycyjnych (działanie 2.3.3.).

W ramach promocji oferty terenów inwestycyjnych będziemy również dążyli do rozwoju naszej sieci zewnętrznej współpracy. Jej tworzenie oprzemy na współpracy wszystkich Partnerów TnK i Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice, posiadającej wieloletnie doświadczenie w zakresie promocji terenów inwestycyjnych. Projekty w tym wymiarze obejmować będą zawiązanie i utrzymywanie współpracy z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznej oraz placówkami dyplomatycznymi, w tym ich wydziałami zajmującymi się współpracą gospodarczą. W celu zwiększenia efektywności działań promocyjnych, będziemy dążyć do tworzenia wspólnej sieci współpracy – przykładowo, Partner TnK zawiązujący współpracę z podmiotem zewnętrznym zapewni możliwość dołączenia do niej pozostałym Partnerom TnK.

6.4 Priorytet 2.4 – Wykorzystanie turystyki

Za priorytet w ramach pobudzania rozwoju lokalnej gospodarki uznajemy również aktywizację turystyczną OF TnK. Rozwój naszej oferty turystycznej oraz infrastruktury jej dedykowanej pozwoli nam na dywersyfikację naszej gospodarki, dostęp do nowych bodźców rozwojowych oraz rozwinięcie oferty usługowej OF TnK.

2.4.1. Utworzenie i rozwój sieciowych produktów turystycznych

W ramach poszczególnych gmin OF TnK dysponujemy szeregiem lokalnych i ponadlokalnych atrakcji turystycznych, przy czym w większości przypadków ich wykorzystanie i rozpoznawalność pozostają aktualnie ograniczone. Jedynie wzajemna współpraca i koordynacja naszych wysiłków pozwolą nam zbudować konkurencyjną w wymiarze ponadlokalnym ofertę turystyczną OF TnK. Naszą ofertę turystyczną oprzemy na sieciowych produktach turystycznych.

Głównym generatorem ruchu turystycznego OF TnK jest Bałtów wraz z oferowanymi w ramach niego atrakcjami. Marka Bałtowa jest marką rozpoznawalną na poziomie regionalnym oraz krajowym. Znaczenie Bałtowa jako celu podróży turystycznych w najbliższych latach prawdopodobnie wzrośnie na skutek m.in. realizacji w tej miejscowości inwestycji zakładającej budowę Parku Dziedzictwa Ziemi Świętokrzyskiej (inwestycja samorządu Województwa Świętokrzyskiego). Rozwój ruchu turystycznego w OF TnK jest możliwy poprzez wykorzystanie marki Bałtowa jako lokomotywy rozwojowej generującej znaczący ruch turystyczny. Wykorzystanie potencjału turystycznego Bałtowa nie oznacza skupienia realizacji opisywanego działania w ramach Bałtowa. Nasz rozwój turystyczny oprzemy na rozwoju i modernizacji poszczególnych posiadanych przez nas atrakcji turystycznych, w tym m.in. ośrodka Bernatka, Muzeum im. Orła Białego, Muzeum Przyrody i Techniki, Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki, Żywego Muzeum Porcelany w Ćmielowie, obiektów sportowo-rekreacyjnych w Ostrowcu Świętokrzyskim (pływalni olimpijskiej „Rawszczyzna”, ośrodka rekreacyjnego „Gutwin”, Parku Miejskiego z amfiteatrem, parku linowego, hali widowiskowo sportowej, stadionu KSZO), Zalewu Rejów oraz doliny rzeki Kamienna. Wzrost poziomu ich wykorzystania przez turystów oprzemy na wspólnym ruchu turystycznym generowanym przez poszczególne atrakcje turystyczne. W tym celu opracujemy wspólną ofertę opierającą się na sieciowych produktach turystycznych łączących posiadane przez nas obecne i potencjalne atrakcje turystyczne.

Oferta turystyczna OF TnK zakładać będzie mobilność turystów – poruszanie się pomiędzy atrakcjami wchodzącymi w skład naszych sieciowych produktów turystycznych. Będziemy dążyć do tego, aby turysta, który pojawił się w OF TnK został u nas na dłużej niż jeden dzień - w celu skorzystania z oferowanej mu oferty sieciowych produktów turystycznych. W tym wymiarze kluczowym aspektem jest rozwój naszej infrastruktury turystycznej, w tym w zakresie połączenia OF TnK i poszczególnych atrakcji turystycznych z *Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo*.

Podstawą rozwoju sieciowych produktów turystycznych jest wspólna identyfikacja naszych potencjałów – posiadanych atrakcji turystycznych. Identyfikacja ta zostanie oparta na realizacji działania *1.1.1 Współpraca pomiędzy Partnerami TnK*. Wzajemne uświadomienie posiadanych zasobów w tym zakresie powinno nas doprowadzić do konkluzji w zakresie wspólnego kierunku rozwoju i możliwości w zakresie wykorzystania posiadanych przez nas potencjałów. W pracach identyfikacyjnych korzystnym będzie wykorzystanie wiedzy i doświadczenia Klastra Turystycznego „Szwajcaria Bałtowska” związanego z rozwojem potencjału turystycznego Bałtowa. Rozwój naszych potencjałów turystycznych oprzemy na projektach, wpisujących się w obrany wspólny kierunek rozwoju, realizowanych indywidualnie lub w partnerstwie (przez podmioty publiczne i/lub prywatne). Wypracowanie porozumienia w zakresie kierunku rozwoju naszej oferty turystycznej zapewni korespondowanie ze sobą naszych projektów nawet w przypadku ich osobnej realizacji. W skład realizowanych projektów wchodzić będą m.in.:

- Projekty konserwatorskie, restauratorskie, rekonstrukcyjne i adaptacyjne budynków i budowli historycznych i zabytkowych mających na celu ich przystosowanie na cele turystyczne;
- Projekty renowacyjne, konserwatorskie oraz zabezpieczające zabytki ruchome i nieruchome
- Rozwój i modernizacja infrastruktury informacyjnej i turystycznej (w tym oznakowanie obszarów);
- Rozwój i modernizacja sieci ścieżek i szlaków rowerowych;
- Tworzenie i rozwój nowych produktów turystycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego, naturalnego i przemysłowego;
- Inne projekty inwestycyjne realizowane na obszarach o wysokim stopniu atrakcyjności turystycznej.

Koordynacje postępów związanych z pracami nad sieciowymi produktami turystycznymi będziemy przeprowadzać w ramach spotkań wynikających z działania *1.1.1 Współpraca pomiędzy Partnerami TnK*.

Wypracowana na bazie sieciowych produktów turystycznych oferta będzie zakładała wspólną taryfę biletową. Turysta odwiedzający wybraną atrakcję turystyczną w ramach oferty sieciowych produktów turystycznych będzie miał możliwość wykupienia kilkudniowego karnetu obejmującego wszystkie pozostałe atrakcje. Cena karnetu będzie niższa od sumy cen biletów do poszczególnych atrakcji. Konstrukcja karnetu zostanie wypracowana równolegle z pracami dotyczącymi identyfikacji naszych potencjałów turystycznych.

2.4.2. Promocja sieciowych produktów turystycznych

Podstawą wzrostu wykorzystania naszego potencjału turystycznego będzie promocja utworzonej oferty sieciowych produktów turystycznych. Promocja oparta zostanie na opracowaniu wspólnego i spójnego materiału promocyjnego obejmującego całość wypracowanej oferty – wszystkie sieciowe produkty turystyczne. Zakres prac obejmie stworzenie spójnej identyfikacji wizualnej marki oraz stworzenie i druk katalogów promocyjnych. Katalogi promocyjne będziemy dystrybuować w poszczególnych atrakcjach turystycznych wchodzących w skład sieciowych produktów turystycznych, podczas targów i innych wydarzeń turystycznych oraz w krajowych biurach turystycznych, w tym przedsiębiorstwach posiadających ofertę dla rodzin z dziećmi oraz szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Opracowane materiały zostaną ponadto wykorzystane do promocji z wykorzystaniem kanałów informacyjnych (w tym stron internetowych, profili w mediach społecznościowych) posiadanych przez Partnerów TnK oraz podmioty zarządzające poszczególnymi atrakcjami turystycznymi wchodzącymi w skład sieciowych produktów turystycznych – w tym również Bałtowskim Kompleksem Turystycznym. Opisane działanie pozwoli na optymalizację zasięgu promocji względem jej kosztów.

7 Cel 3 – Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy

7.1 Priorytet 3.1 – Monitoring rynku pracy

Priorytetem bazowym, umożliwiającym dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy, jest poznanie tych potrzeb. Bez prowadzenia monitoringu rynku pracy i wykorzystywania wniosków z niego płynących w praktyce, działania realizowane w zakresie rozwoju oferty edukacyjnej mogą nie przynosić oczekiwanych rezultatów.

3.1.1 Regularny monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności

Monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności prowadzić będziemy u źródła – wśród przedsiębiorców, w celu dostosowania oferty edukacyjnej szkół do zapotrzebowania rynku pracy. Jednostki urzędów Partnerów TnK ds. edukacji (lub inne dedykowane) będą prowadziły wśród przedsiębiorców minimum raz do roku monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności pracowników oraz planów zwiększania lub ograniczania zatrudnienia. Monitoring realizowany będzie z wykorzystaniem poczty elektronicznej – na adresy poczty elektronicznej firm z OF TnK, zawarte w bazach kontaktowych posiadanych przez urzędy Partnerów TnK, wysyłane będzie zapytanie w zakresie zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności pracowników oraz planów zwiększania lub ograniczania zatrudnienia. Informacja o realizacji monitoringu powinna być ponadto dystrybuowana innymi kanałami (patrz działanie 1.2.3. *Promocja wewnętrzna*) i umożliwiać udział w monitoringu firm spoza baz kontaktowych Partnerów TnK.

Wnioski stanowiące efekt realizacji monitoringu zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności będą przekazywane przez jednostki urzędów Partnerów TnK ds. edukacji (lub inne dedykowane) do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz Powiatowych Urzędów Pracy, celem zestawienia deklarowanego zapotrzebowania przedsiębiorców z realną podażą potencjalnych pracowników. Dodatkowo, umożliwi to bieżącą korektę oferty edukacyjnej szkół oraz stanowić będzie podstawę projektów realizowanych w ramach priorytetu 3.3. *Doradztwo zawodowe*.

Uwzględniając stopień powiązań funkcjonalnych w zakresie rynku pracy pomiędzy Partnerami TnK, w celu wzrostu efektywności realizacji działania, wnioski z przeprowadzanego monitoringu powinny być przekazywane wzajemnie pomiędzy jednostkami urzędów Partnerów TnK ds. edukacji (lub innymi dedykowanymi).

Powyższe działanie w sposób pośredni lub bezpośredni będzie powiązane ze wszystkimi działaniami realizowanymi w ramach Celu 3.

7.2 Priorytet 3.2 – Kształcenie ogólne

Podstawą w zakresie podnoszenia kwalifikacji naszych mieszkańców jest rozszerzenie oferty edukacyjnej szkół OF TnK. Działaniami obejmujemy zarówno infrastrukturę szkół, ofertę zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych oraz kwalifikacje nauczycieli.

3.2.1 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury szkolnej

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury szkolnej obejmie inwestycje w zakresie wyposażenia (lub doposażenia) szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne związane z nauczaniem przedmiotów przyrodniczych i/lub matematyki oraz rozwijaniem u uczniów kompetencji kluczowych, w tym w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz kompetencji językowych. Modernizacją i rozbudową infrastruktury szkolnej

obejmiemy ponadto infrastrukturę sportową oraz infrastrukturę dedykowaną uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów). Rozwój infrastruktury dedykowanej edukacji zawodowej stanowi przedmiot działania 3.4.2 *Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego*.

Realizacja działania będzie przebiegać w bezpośrednim powiązaniu z realizacją działań 3.2.2 *Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli* oraz 3.2.3 *Rozwój oferty zajęć szkolnych*.

3.2.2 Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli

Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli obejmować będzie doskonalenie ich umiejętności i kompetencji w zakresie nauczania opartego na metodzie eksperymentu oraz rozwijania u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy – kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej. W ramach działania realizowane będą ponadto projekty związane z podnoszeniem kwalifikacji nauczycieli z zakresu doradztwa zawodowego oraz przygotowaniem nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. *Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli* obejmie również doskonalenie umiejętności i kompetencji nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Realizacja działania będzie przebiegać w bezpośrednim powiązaniu z realizacją działań 3.2.1 *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury szkolnej* oraz 3.2.3 *Rozwój oferty zajęć szkolnych*

3.2.3 Rozwój oferty zajęć szkolnych

Działaniem wykorzystującym potencjał związany z *Modernizacją i rozbudową infrastruktury szkolnej* oraz *Podnoszeniem kwalifikacji nauczycieli* będzie *Rozwój oferty zajęć szkolnych*. Istniejącą ofertę edukacyjną szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych uzupełnimy o zajęcia dodatkowe prowadzone w oparciu o efekty realizacji powyższych działań. Zadaniem zajęć uzupełniających będzie podnoszenie wiedzy i umiejętności naszych uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych i matematyki oraz rozwijanie u nich kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, w szczególności w ramach Inteligentnych Specjalizacji Województwa Świętokrzyskiego. Zajęcia te będą dobrowolne. Działaniem bezpośrednio powiązaniem z *Modernizacją oferty zajęć szkolnych* jest działanie 2.1.1 *Pobudzenie postaw przedsiębiorczych u młodzieży*.

7.3 Priorytet 3.3 – Doradztwo zawodowe

Kluczowym zagadnieniem w procesie zwiększania spójności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców OF TnK z potrzebami rynku pracy są działania z zakresu doradztwa zawodowego. Tego typu wsparciem powinni zostać objęci przede wszystkim uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz ich rodzice. Należy mieć jednak na uwadze, że doradztwo zawodowe powinno towarzyszyć rozwojowi zawodowemu naszych mieszkańców i być dla nich dostępne również po zakończeniu edukacji.

3.3.1 Doradztwo zawodowe dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych

Uczniowie gimnazjum wybierając szkołę w której zamierzają kontynuować swoją edukację w dużej mierze decydują o ścieżce swojego rozwoju edukacyjnego i zawodowego w przyszłości. W celu ułatwienia im tej decyzji i ograniczenia ryzyka błędu w tym zakresie, podejmiemy działania informacyjne skierowane do ogółu uczniów oraz doradztwo indywidualne. Działania informacyjne będą miały na celu przedstawienie uczniom kompleksowej oferty edukacyjnej w zakresie dostępnych kierunków kształcenia (w tym również w formie kształcenia dualnego – patrz działanie 3.4.1 *Kształcenie dualne*) jak również obecnego i prognozowanego zapotrzebowania na określone profesje na rynku pracy. Działania te będą organizowane w ramach zajęć lekcyjnych z wykorzystaniem przeszkolonej w tym zakresie kadry dydaktycznej szkół gimnazjalnych lub z wykorzystywaniem

przedstawicieli wybranych do tego zadania instytucji. Doradztwo indywidualne będzie miało za zadanie indywidualne rozpoznanie predyspozycji i przeciwwskazań poszczególnych uczniów względem wykonywania konkretnych zawodów. Doradztwo indywidualne będzie miało formę dobrowolną. Jego realizacja, analogicznie jak w przypadku działań informacyjnych, oparta zostanie na przeszkolonej w tym zakresie kadrze dydaktycznej szkół gimnazjalnych lub z wykorzystywaniem przedstawicieli wybranych do tego zadania instytucji.

Organizowane przez Nas doradztwo zawodowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych będzie dotyczyć zarówno dostępnych możliwości rozwijania posiadanych umiejętności i kwalifikacji jak również możliwości wykorzystania umiejętności i kwalifikacji już nabytych na lokalnym rynku pracy – aktualnego popytu na wyuczone zawody wśród firm prowadzących działalność na terenie danego powiatu i w ramach OF TnK. Forma organizacji doradztwa dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych będzie analogiczna jak w przypadku doradztwa dla uczniów gimnazjów – doradztwo ogólne i indywidualne realizowane przez przeszkoloną w tym zakresie kadrę dydaktyczną szkół ponadgimnazjalnych lub z wykorzystywaniem przedstawicieli wybranych do tego zadania instytucji.

Doradztwo zawodowe zarówno względem uczniów gimnazjów jak i szkół ponadgimnazjalnych będzie bazować na informacjach uzyskanych wskutek realizacji działania *3.1.1 Regularny monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności*.

3.3.2 Doradztwo zawodowe dla rodziców w zakresie możliwości rozwoju dzieci

Wybory edukacyjne młodzieży gimnazjalnej są bardzo często uzależnione od decyzji podejmowanych przez ich rodziców. Uwzględniając powyższe, musimy zadbać również o maksymalizację świadomości rodziców w zakresie dostępnej oferty edukacyjnej dla ich dzieci oraz obecnego i prognozowanego zapotrzebowania na konkretne kwalifikacje i umiejętności. Pozwoli to na ograniczenie decyzji podejmowanych w sposób nie w pełni racjonalny wynikających np. z kryterium odległości szkoły względem miejsca zamieszkania. Działanie to oparte będzie na organizacji spotkań dedykowanych rodzicom uczniów szkół gimnazjalnych. W celu zapewnienia dużej frekwencji, zakłada się, że spotkania będą organizowane w szkołach w ramach tzw. *wywiadówek* przez przeszkoloną w tym zakresie kadrę dydaktyczną szkół gimnazjalnych lub z wykorzystywaniem przedstawicieli wybranych do tego zadania instytucji.

Doradztwo zawodowe dla rodziców będzie bazować na informacjach uzyskanych wskutek realizacji działania *3.1.1 Regularny monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności*. Realizacja działania będzie ponadto zbieżna z działaniem *3.2.1 Doradztwo zawodowe dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych*.

3.3.3 Doradztwo zawodowe dla dorosłych

Doradztwo zawodowe powinno być również dostępne dla osób dorosłych mających problemy z odnalezieniem się na rynku pracy, w tym w szczególności osób bezrobotnych. Projekty realizowane w ramach *Doradztwa zawodowego dla dorosłych* obejmować będą, w wymiarze podstawowym, identyfikację potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia oraz diagnozowanie ich potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego. Doradztwo zawodowe dla dorosłych będzie obejmować ponadto indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby oraz poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej (w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych). Projekty w ramach Doradztwa zawodowego realizowane będą przez Powiatowe Urzędy Pracy oraz podmioty świadczące usługi z zakresu aktywizacji zawodowej.

Doradztwo zawodowe dla dorosłych będzie bezpośrednio powiązane z realizacją działań z *Priorytetu 3.5 Edukacja ustawiczna*. Opiswane działanie będzie ponadto bazować na informacjach uzyskanych wskutek realizacji działania *3.1.1 Regularny monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności*.

7.4 Priorytet 3.4 – Edukacja zawodowa

Dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy będzie możliwe jedynie wtedy jeżeli *Edukację zawodową* potraktujemy jako priorytet. Do rozwoju szkolnictwa zawodowego powinniśmy podejść kompleksowo uwzględniając zarówno rozwój i dostosowanie oferty kierunków i modeli kształcenia, infrastruktury związanej z kształceniem zawodowym jak i pobudzanie motywacji naszych mieszkańców do kształcenia się w zakresie kwalifikacji i umiejętności zgodnych z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy – obecnego i perspektywicznego.

3.4.1 Kształcenie dualne

Jednym z narzędzi dostosowywania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy jest rozwój kształcenia dualnego. Kształcenie dualne jest trendem w edukacji zawodowej zyskującym coraz większą popularność w szkolnictwie zawodowym w Polsce. W ramach kształcenia dualnego do współpracy w ramach edukacji zawodowej młodzieży angażowani są w sposób bezpośredni przedsiębiorcy – część zajęć dydaktycznych odbywa się w zakładach pracy.

Podstawowym modelem współpracy z przedsiębiorcami, który będziemy wdrażać w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych, będzie kształcenie praktyczne realizowane w części lub w całości u pracodawcy w ramach współpracy szkół z pracodawcami. Współpraca obejmować będzie organizowanie praktyk, staży oraz szkoleń dla uczniów.

Modelem, który będziemy ponadto wdrażać w zasadniczych szkołach zawodowych są klasy patronackie. W tworzonych i rozwijanych klasach patronackich, duzi przedsiębiorcy lub grupy przedsiębiorców z tej samej branży będą obejmować opieką kształcenie zawodowe w danej klasie w zasadniczej szkole zawodowej, wspierając ją merytorycznie oraz udostępniając własne zakłady pracy na potrzeby praktycznej nauki zawodu uczniów. W modelu tym, uczniowie stawać się będą pracownikami firm (młodocianymi) w trakcie edukacji w szkole.

W obydwu modelach, przedsiębiorca, w zamian swojego zaangażowania, ma możliwość dostosowania do swoich potrzeb potencjalnego pracownika na etapie jego edukacji w szkole. W dłuższej perspektywie pozwala to na ograniczenie kosztów przedsiębiorcy związanych z rekrutacją i przeszkoleniem potencjalnego pracownika. Bazowym warunkiem wzrostu poziomu wykorzystania powyższych modeli jest zwiększenie zaangażowania ze strony przedsiębiorców OF TnK.

Projekty realizowane w ramach *Kształcenia dualnego* będą realizowane przez szkoły we współpracy bezpośredniej z przedsiębiorcami lub z wykorzystaniem podmiotów pośrednich. Realizacja tego działania będzie bezpośrednio powiązana z wnioskami wynikającymi z realizacji działania 3.1.1 *Regularny monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności*.

3.4.2 Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego

Rozwój oferty szkolnictwa zawodowego pobudzimy również poprzez *Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego*. Dołożymy wszelkich starań, aby infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia zawodowego naszej młodzieży była w jak największym stopniu zbieżna z infrastrukturą wykorzystywaną aktualnie w zakładach pracy w ramach poszczególnych specjalności. W celu zwiększenia efektywności realizowanych projektów, naszymi priorytetami w tym zakresie będzie infrastruktura związana z kształceniem uczniów realizowanym w oparciu o współpracę z przedsiębiorcami - premiovane będą inwestycje powiązane z realizacją projektów wynikających z działania 3.4.1. *Kształcenie dualne*. Pozwoli to zarówno na osiągnięcie wzrostu efektywności kształcenia zawodowego jak i wzrostu zaangażowania przedsiębiorców w kształcenie młodzieży poprzez podkreślenie wzajemnego zaangażowania (w tym finansowego) ze strony szkół i samorządu. Dodatkowo, premiovane będą również projekty związane z wnioskami wynikającymi z realizacji działania 3.1.1 *Regularny monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności*.

7.5 Priorytet 3.5 – Edukacja ustawiczna

Naszym priorytetem w zakresie przeciwdziałania niedostosowaniu kwalifikacji mieszkańców względem potrzeb rynku pracy będzie również *Edukacja ustawiczna* – zarówno w zakresie rozwoju dostępnej oferty jak i wzrostu poziomu jej wykorzystania. Edukacja powinna być traktowana, zarówno przez mieszkańców jak i władze lokalne, jako ustawiczny proces niekończący się wraz ze szkołą ponadgimnazjalną. Obecne na rynku pracy tendencje premują mobilność zawodową oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników, które z upływem czasu podlegają stopniowej dezaktualizacji. Ze strony władz lokalnych dostosowanie się do tych tendencji wymaga rozwoju dostępności oferty ustawicznej edukacji zawodowej.

3.5.1 Tworzenie i rozwój centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego

Rozwój oferty ustawicznej edukacji zawodowej oprzemy na *Tworzeniu i rozwoju centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego* (CKZiU). Będą one obejmowały w swoich ramach szkoły ponadgimnazjalne oraz ofertę edukacyjną dedykowaną dla osób dorosłych. Pozwoli to na oparcie szkolnictwa ustawicznego dorosłych na infrastrukturze szkół ponadgimnazjalnych rozwijanej w ramach działań wynikających z priorytetów 3.2. *Kształcenie ogólne* oraz 3.4 *Edukacja zawodowa*. Projekty inwestycyjne wynikające bezpośrednio z tego działania dotyczyć będą dostosowania (w tym rozbudowy) istniejącej infrastruktury do pełnienia funkcji CKZiU.

Oferta edukacyjna dla dorosłych, analogicznie jak w przypadku działań realizowanych względem szkolnictwa ponadgimnazjalnego, będzie dostosowywana do wniosków wynikających z monitoringu zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności (patrz działanie 3.1.1). Będzie ona dedykowana zarówno dla osób bezrobotnych jak i osób pracujących pragnących podnieść lub rozszerzyć swoje kompetencje (a tym samym umocnić swoją pozycję na rynku pracy).

Oferta edukacyjna dla dorosłych będzie również obejmowała bezpośrednią, dwustronną, współpracę CKZiU z przedsiębiorcami. Kursy i szkolenia organizowane przez CKZiU będą realizowane z wykorzystaniem staży i praktyk prowadzonych w przedsiębiorstwach. Współpraca w drugą stronę polegać będzie na możliwości zamawiania przez przedsiębiorców kursów i szkoleń, prowadzonych w ramach CKZiU (w tym z wykorzystaniem posiadanej infrastruktury), dedykowanych własnym pracownikom i podnoszeniem ich kompetencji.

8 Cel 4 - Podniesiemy poziom jakości życia

8.1 Priorytet 4.1 – Rewitalizacja przestrzeni społeczno-gospodarczej

Naszym priorytetem w zakresie podnoszenia poziomu jakości życia mieszkańców będzie rewitalizacja przestrzeni społeczno-gospodarczej. Degradacja terenów miejskich ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk gospodarczych, społecznych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i/lub technicznych przyczynia się w znaczącym stopniu do obniżania poziomu jakości życia, stanowiąc jednocześnie proces samowzmacniający – brak interwencji w tym zakresie będzie powodował wzrost skali istniejącego problemu oraz jego rozprzestrzenianie na inne obszary. W celu zapobiegnięcia tym negatywnym konsekwencjom przeprowadzimy kompleksową rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich uwzględniającą działania względem terenów zdegradowanych oraz działania przeciwdziałające degradacji nowych terenów w przyszłości.

4.1.1 Rewitalizacja przestrzeni zdegradowanej

Projekty realizowane w ramach *Rewitalizacji przestrzeni zdegradowanej* będą wynikać z Programów Rewitalizacji. Realizowane projekty będziemy koncentrować na zdegradowanych obszarach Skarżyska-Kamiennej, Starachowic i Ostrowca Świętokrzyskiego. W ramach działania wsparcie znajdują przedsięwzięcia z zakresu: przebudowy, adaptacji zdegradowanych budynków, obiektów, terenów i przestrzeni w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych. Projekty realizowane w ramach rewitalizacji przestrzeni zdegradowanej dotyczyć będą interwencji w zakresie jakości przestrzeni publicznej. Projekty związane z interwencją w pozostałych aspektach przyczyniających się do degradacji przestrzeni społeczno-gospodarczej, w tym w zakresie gospodarczym, środowiskowym i infrastrukturalnym realizowane będą w ramach działań wynikających z innych priorytetów. Realizacja *Rewitalizacji przestrzeni zdegradowanej* będzie powiązana m.in. z priorytetami 4.2 *Włączenie społeczne*; 4.4 *Transport zbiorowy*; 4.5 *Gospodarka niskoemisyjna*; 4.6 *Gospodarka wodno-kanalizacyjna*; 2.1 *Przedsiębiorczość mieszkańców*; 2.2 *Firmy*.

4.1.2 Realizacja inwestycji zapewniających wzrost spójności funkcjonalno-przestrzennej miast

Czynnikiem stanowiącym potencjalną przyczynę degradacji terenów miejskich są bariery przestrzenno-funkcjonalne, które nie znajdując się bezpośrednio w obrębie danego obszaru zdegradowanego mogą przyczyniać się do jego degradacji. Przykładem takiej bariery są tereny kolejowe w Skarżysku-Kamiennej oddzielające od reszty miasta południowe osiedla, połączone z centrum miasta jednym wiaduktem drogowym oraz jedną kładką dla pieszych. Analogiczny przykład dotyczy Starachowic oraz Ostrowca Świętokrzyskiego, posiadających po jednym wiadukcie drogowym. Inwestycją mogącą w pewnym zakresie nieść za sobą negatywne konsekwencje w zakresie degradacji przestrzeni Skarżyska-Kamiennej jest również droga ekspresowa S7 mogąca w przyszłości przyczyniać się do wykluczania mieszkańców osiedli położonych na zachód od drogi. W celu ograniczenia negatywnych konsekwencji generowanych przez analogiczne bariery przestrzenno-funkcjonalne w miastach OF TnK, będziemy dążyć do wzrostu funkcjonalności infrastruktury drogowej poprzez jej modernizację i realizację nowych inwestycji przyczyniających się do poprawy skomunikowania obszarów zdegradowanych lub zagrożonych degradacją w przyszłości.

8.2 Priorytet 4.2 – Włączenie społeczne

Zjawiskiem w większości przypadków współwystępującym z degradacją przestrzeni społeczno-gospodarczej jest wykluczenie społeczne mieszkańców. W celu osiągnięcia pełnego efektu, działania wynikające z *Priorytetu 4.1 Rewitalizacja przestrzeni społeczno-gospodarczej* uzupełnimy o działania mające na celu włączenie społeczne wykluczonych mieszkańców.

4.2.1 Aktywizacja mieszkańców

Działania związane pośrednio lub bezpośrednio z włączeniem społecznym mieszkańców zawarte są w szeregu opisanych powyżej priorytetów, w szczególności w ramach *Celu 3 – Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb przedsiębiorców*. Wykorzystanie przez mieszkańców powyższych działań będzie jednak uzależnione od ich aktywizacji, bez której korzystanie z działań przez osoby wykluczone, a więc najbardziej potrzebujące w tym zakresie, może charakteryzować się ograniczonym zainteresowaniem i efektywnością.

Podstawowym naszym wyzwaniem w zakresie *Aktywizacji mieszkańców* będzie podniesienie poziomu umiejętności społecznych i zawodowych mieszkańców umożliwiających im powrót do życia społecznego oraz na rynek pracy. Narzędziami w tym zakresie będą terapie oraz indywidualne i grupowe poradnictwo psychologiczne oraz psychospołeczne, realizowane przez m.in. warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Kluby Integracji Społecznej lub Centra Integracji Społecznej oraz inne podmioty prowadzące działalność w tym zakresie. Integracja zawodowa i społeczna będzie ponadto realizowana poprzez wsparcie środowiskowe prowadzone z wykorzystaniem projektów związanych z m.in. animacją lokalną oraz *streetworkingiem*.

Powrót na rynek pracy mieszkańców będzie ponadto stymulowany poprzez aktywizację prowadzoną z wykorzystaniem organizowanych dla osób bezrobotnych prac socjalnych oraz prac społecznie użytecznych.

Aktywizacja mieszkańców obejmować będzie również działania dedykowane dzieciom i rodzinom. W ramach działania realizowane będą projekty związane z profilaktyką społeczną skierowaną do dzieci, młodzieży i rodzin, wsparciem na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny, wsparciem procesu usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem, rozwojem rodzinnych form pieczy zastępczej oraz poradnictwem, terapiami i specjalistycznym wsparciem w tym zakresie.

W ramach działania realizowane będą ponadto projekty związane z modernizacją i w miarę potrzeb rozbudową infrastruktury dedykowanej świadczeniu powyższych usług, podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji osób świadczących usługi w tym zakresie oraz wzajemną współpracą poszczególnych podmiotów zarówno w wymiarze uzupełniania swoich kompetencji jak i możliwości obsługi podopiecznych i osób potrzebujących.

Projekty realizowane w ramach *Aktywizacji mieszkańców* będziemy w pierwszej kolejności koncentrować na obszarach zdegradowanych, w tym obszarach w ramach których realizowane będą projekty wynikające z działania *4.1.1 Rewitalizacja przestrzeni zdegradowanej*. Realizacja działania jest powiązana z działaniem *4.3.4 Poprawa dostępności służby zdrowia i usług socjalnych*.

8.3 Priorytet 4.3 – Usługi publiczne

Czynnikiem negatywnie wpływającym na poziom jakości życia w OF TnK jest m.in. niesatysfakcjonująca podaż usług publicznych. W zakresie tym szczególną uwagę powinniśmy zwrócić na dostępność służby zdrowia i usług socjalnych, dostępność żłobków i przedszkoli oraz dostępność usług kulturalnych.

4.3.1 Poprawa dostępności opieki nad dziećmi do lat 3

Sieć żłobków (i klubów dziecięcych) na terenie OF TnK praktycznie nie istnieje. Stanowi to poważną barierę dla młodych matek utrudniającą im powrót na rynek pracy. Będziemy temu przeciwdziałać poprzez *Poprawę dostępności opieki nad dziećmi do lat 3*.

W ramach działania realizować będziemy projekty, których przedmiotem będzie tworzenie nowych żłobków (i klubów dziecięcych) oraz modernizacja i wzrost liczby miejsc w żłobkach już istniejących. Realizację tych projektów będziemy w pierwszej kolejności koncentrować na terenie miast.

W ramach działania realizowane będą ponadto projekty związane ze wzrostem dostępności opieki dla dzieci do lat 3 świadczonych przez dziennych opiekunów. W tym zakresie projekty obejmą organizację lub finansowanie przeszkolenia zawodowego dla dziennych opiekunów, inwestycje w zakresie utworzenia i/lub modernizacji punktów świadczenia usług przez dziennych opiekunów oraz finansowanie wynagrodzenia dla dziennych opiekunów, niań oraz opiekunów dzieci (w sytuacji gdy opiekunem dzieci jest bezrobotna i bierna zawodowa osoba pozostająca poza rynkiem pracy ze względu na opiekę nad dzieckiem). Projekty związane ze wzrostem dostępności opieki świadczonej przez dziennych opiekunów będziemy koncentrować przede wszystkim na obszarach względem których rozbudowa sieci żłobków będzie uzasadniona ekonomicznie w ograniczonym stopniu.

4.3.2 Poprawa dostępności przedszkoli

Poprawa dostępności opieki nad dziećmi obejmie również dzieci w wieku przedszkolnym. *Poprawę dostępności przedszkoli* realizować będziemy poprzez projekty związane z poprawą fizycznej dostępności opieki w przedszkolach oraz poprawą dostępności czasowej opieki w przedszkolach.

Poprawa fizycznej dostępności opieki w przedszkolach będzie obejmowała realizację inwestycji związanych z tworzeniem nowych ośrodków wychowania przedszkolnego oraz modernizacją i rozbudową ośrodków już istniejących. Realizowane projekty obejmować będą również zakup sprzętu i materiałów dydaktycznych dla dzieci. Poprawa czasowej dostępności opieki w przedszkolach realizowana będzie poprzez rozszerzanie oferty edukacyjnej ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia pozalekcyjne oraz wydłużanie godzin świadczonych usług.

4.3.3 Poprawa dostępności oferty kulturalnej

Istotnym elementem oferty usług publicznych OF TnK wymagającym zwiększenia dostępności jest oferta kulturalna. Przedmiotem działania *Poprawa dostępności oferty kulturalnej* będą instytucje działające w oparciu o ustawę o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz inne podmioty świadczące usługi w zakresie organizacji wydarzeń i zajęć kulturalnych. Projekty w ramach *Poprawy dostępności oferty kulturalnej* obejmować będą realizację inwestycji związanych z modernizacją i/lub rozbudową istniejącej w tym zakresie infrastruktury (w przypadku jej braku – budową), doposażeniem w materiały i sprzęt związany z prowadzoną działalnością oraz rozwój oferty prowadzonych zajęć i organizowanych wydarzeń.

4.3.4 Poprawa dostępności służby zdrowia i usług socjalnych

Usługami publicznymi, warunkującymi poziom jakości życia, są ponadto usługi świadczone przez służbę zdrowia oraz usługi socjalne, w tym usługi dziennej i całodobowej opieki dla osób starszych, niepełnosprawnych, chorych oraz z różnymi dysfunkcjami. Usługi socjalne w zakresie aktywizacji mieszkańców stanowią przedmiot działania 4.2.1 *Aktywizacja mieszkańców*.

W celu podniesienia dostępności oferty powyższych usług, będziemy realizować projekty związane z tworzeniem nowych oraz modernizacją i rozbudową istniejących placówek świadczących usługi służby zdrowia i/lub usługi socjalne (w tym Domów Pomocy Społecznej) oraz doposażeniem ich w materiały i sprzęt związany z prowadzoną działalnością. W ramach prac modernizacyjnych uwzględnione zostaną m.in. potrzeby osób zależnych, w tym adaptacja budynków do potrzeb osób starszych.

Działanie obejmie również finansowanie lub współfinansowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje opiekunów oraz pracowników placówek świadczących usługi służby zdrowia i/lub usługi socjalne. W zakresie funkcjonowania placówek służby zdrowia oraz placówek świadczących usługi socjalne zakładamy wzajemną współpracę zarówno w wymiarze uzupełniania swoich kompetencji jak i możliwości obsługi podopiecznych i osób potrzebujących.

W ramach *Poprawy dostępności służby zdrowia i usług socjalnych* uwzględnione zostaną ponadto projekty związane z profilaktyką zdrowotną. W szczególności działaniem obejmujemy projekty związane z wczesnym wykrywaniem wad rozwojowych (w tym wad postawy ciała i nadmiernej otyłości wśród dzieci w wieku 6-15 lat), programy rehabilitacji leczniczej dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych oraz podnoszeniem świadomości społecznej w zakresie wiedzy na temat zaburzeń słuchu, wzroku i mowy u dzieci, następstw niezdiagnozowanych i nieleczonych dysfunkcji, możliwości terapii oraz kształtowania właściwych zachowań prozdrowotnych w tym obszarze.

8.4 Priorytet 4.4 – Transport zbiorowy

Naszym priorytetem w zakresie podnoszenia poziomu jakości życia jest również *Transport zbiorowy*. Poprawa funkcjonalności i dostępności komunikacji zbiorowej przyczyni się do zwiększenia dostępności rynku pracy oraz oferty usługowej miast OF TnK - w tym również wzrostu wzajemnych powiązań funkcjonalnych pomiędzy nimi. Realizacja priorytetu 4.4 *Transport zbiorowy* jest bezpośrednio powiązana z priorytetem 4.5 *Gospodarka niskoemisyjna*, w ramach którego realizowane będą działania 4.5.2 *Inwestycje w zintegrowane węzły przesiadkowe i infrastrukturę przystankową*; 4.5.3 *Poprawa jakości taboru komunikacji zbiorowej* oraz 4.5.4 *Modernizacja i rozwój sieci dróg powiatowych i gminnych*. Wymienione działania związane są zarówno z poprawą funkcjonalności układu transportowego i komunikacyjnego OF TnK jak również obniżeniem poziomu generowanej przez niego emisji zanieczyszczeń.

4.4.1 Integracja komunikacji zbiorowej

Podstawą transportu zbiorowego OF TnK są miejskie spółki przewozowe, które aktualnie koncentrują swoją działalność niemal wyłącznie w obrębie Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic oraz Skarżyska-Kamiennej oraz transport kolejowy. System komunikacji zbiorowej jest uzupełniany przez przewoźników prywatnych zapewniających obsługę terenów podmiejskich. Wymienione trzy filary są na chwilę obecną zintegrowane w ograniczonym stopniu, co negatywnie wpływa na poziom i możliwość wykorzystania oferty komunikacji zbiorowej w OF TnK.

Transport zbiorowy w ramach poszczególnych powiatów będziemy realizować za pośrednictwem przewoźników prywatnych i publicznych wyłanianych z wykorzystaniem przepisów prawa zamówień publicznych. Przedmiotem przetargów będzie obsługa poszczególnych tras, przy czym przewoźnikom prywatnym dedykowane będą przetargi dotyczące obsługi tras podmiejskich – do węzłów komunikacyjnych, stanowiących przedmiot działania 4.5.2 *Inwestycje w zintegrowane węzły przesiadkowe i infrastrukturę przystankową*. Węzły komunikacyjne stanowiąc będą punkty integracji zarówno przestrzennej jak i czasowej (integracja rozkładów jazdy) przewoźników miejskich i podmiejskich. Dla przewoźników stanowiąc będą one przystanki początkowe i końcowe, umożliwiające

bezkonfliktowy postój jak również zapewniające możliwość dotarcia do strategicznych punktów komunikacyjnych.

Integrację transportu miejskiego i podmiejskiego przeprowadzimy również poprzez wprowadzenie wspólnych taryf biletowych w ramach OF TnK. Wypracowanie szczegółowego modelu funkcjonowania komunikacji w ramach OF TnK oraz wspólnych taryf biletowych stanowić będzie przedmiot spotkań organizowanych w ramach działania 1.1.1 *Współpraca pomiędzy Partnerami TnK*.

Główną rolę w transporcie między-powiatowym w ramach OF TnK (pomiędzy Ostrowcem Świętokrzyskim, Starachowicach oraz Skarżyskiem-Kamienną) pozostawimy transportowi kolejowemu, względem którego dostosowywać będziemy rozkłady jazdy autobusowego transportu zbiorowego. Integracja transportu autobusowego z kolejowym stymulować będzie wzrost jego wykorzystania co powinno przyczynić się do wzrostu liczby połączeń kolejowych w relacji Skarżysko-Kamienna – Ostrowiec Świętokrzyski. W przypadku braku zwiększenia podaży połączeń kolejowych, w ramach związku powiatowo-gminnego, wprowadzimy dodatkowe, uzupełniające połączenia autobusowe w tej relacji.

8.5 Priorytet 4.5 – Gospodarka niskoemisyjna

Poziom jakości życia w OF TnK podniesiemy również poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń. W ramach *Gospodarki niskoemisyjnej* realizować będziemy działania związane z poprawą efektywności energetycznej budynków i infrastruktury sieciowej, jak również z ograniczaniem emisji zanieczyszczeń generowanych przez układ transportowy i komunikacyjny OF TnK.

4.5.1 Poprawa efektywności energetycznej

Projekty w ramach *Poprawy efektywności energetycznej* będziemy realizować w oparciu o gminne Plany Gospodarki Niskoemisyjnej. W ramach działania prowadzone będą prace związane zarówno z pojedynczymi budynkami jak i infrastrukturą sieciową.

Względem budynków realizowane będą prace związaną z głęboką termomodernizacją obejmujące m.in.:

- ocieplanie budynków,
- wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia,
- przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła lub podłączeniem do sieci ciepłowniczej),
- instalację w modernizowanych energetycznie budynkach odnawialnych źródeł energii (OZE),
- instalację systemów chłodzących, w tym również z OZE,
- instalację urządzeń energooszczędnych najnowszej generacji,
- wymianę pokrycia dachowego,
- instalację systemów inteligentnego zarządzania energią,
- mikrogenerację.

Projekty realizowane będą względem budynków użyteczności publicznej oraz zabudowy wielorodzinnej. Względem zabudowy wielorodzinnej, realizacja działania opierać się będzie na współfinansowaniu realizacji inwestycji prowadzonej przez spółdzielnie/wspólnoty mieszkaniowe lub wsparciu ich w procesie ubiegania się o dofinansowanie zewnętrzne.

Realizację działania względem infrastruktury sieciowej zapewnimy poprzez modernizację oraz rozbudowę sieci ciepłowniczej. Przyczyni się to do ograniczenia strat w przesyłce energii oraz ograniczenia wykorzystania instalacji indywidualnych mogących stanowić znaczące źródło emisji zanieczyszczeń.

4.5.2 Inwestycje w zintegrowane węzły przesiadkowe i infrastrukturę przystankową

Obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń generowanych przez układ transportowy i komunikacyjny OF TnK osiągniemy m.in. poprzez *Inwestycje w zintegrowane węzły przesiadkowe i infrastrukturę przystankową*. Działanie to będzie obejmowało projekty związane z modernizacją istniejącej infrastruktury przystankowej oraz jej rozwojem poprzez budowę sieci zintegrowanych węzłów przesiadkowych pozwalających na integrację zbiorowego transportu publicznego z prywatnym, z komunikacją kolejową oraz z transportem indywidualnym, poprzez tworzenie niezbędnej dla obsługi podróży infrastruktury umożliwiającej dogodną zmianę środka transportu.

Węzły przesiadkowe tworzyć będziemy w obrębie Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic oraz Skarżyska-Kamiennej, przy ich granicach w sąsiedztwie dróg wjazdowych w przypadku węzłów mających na celu integrację z przewoźnikami prywatnymi oraz przy głównych stacjach kolejowych. Inwestycje w infrastrukturę tworzonej węzłów przesiadkowych obejmować będą m.in. tworzenie (lub modernizację) istniejących wiat przystankowych, budowę bezpłatnych parkingów umożliwiających zostawienie samochodu lub zostawienie/odebranie pasażera oraz budowę stojaków na rowery i w miarę potrzeb tworzenie publicznych wypożyczalni rowerów. Pojemność tworzonej parkingów samochodowych przy węzłach przesiadkowych pozostaje do indywidualnej decyzji. Tworzone parkingi mogą dysponować ograniczoną liczbą miejsc postojowych, jednak istotne jest aby sąsiedowały z rezerwą terenu, którą w przypadku wzrostu zainteresowania użytkowników będzie można zagospodarować.

Realizacja tego działania pozwoli ponadto na podniesienia efektywności projektów realizowanych w ramach działania 4.4.1 *Integracja komunikacji zbiorowej*.

4.5.3 Poprawa jakości taboru komunikacji zbiorowej

Działaniem prowadzącym do obniżenia poziomu emisji zanieczyszczeń generowanych przez układ drogowy i komunikacyjny OF TnK jest również *Poprawa jakości taboru komunikacji zbiorowej*. Działanie to będzie obejmowało projekty, których przedmiotem będzie modernizacja aktualnego taboru autobusowego publicznych przewoźników OF TnK oraz zakup nowego taboru. Nowy tabor autobusowy stanowić będą pojazdy o alternatywnych systemach napędowych – elektrycznych, hybrydowych lub napędzanych wodorem bądź biopaliwami lub silnikami diesla. Kupowane autobusy spełniać będą normę emisji spalin EURO VI.

Realizacja *Poprawy jakości taboru komunikacji zbiorowej* przyczyni się ponadto do wzrostu efektywności realizacji działań 4.4.1 *Integracja komunikacji zbiorowej* oraz 4.5.2 *Inwestycje w zintegrowane węzły przesiadkowe i infrastrukturę przystankową*, poprzez podniesienie poziomu wykorzystania publicznego transportu zbiorowego oraz poprawę jego wizerunku.

4.5.4 Modernizacja i rozwój sieci dróg powiatowych i gminnych

Ostatnim działaniem przewidywanym w ramach priorytetu *Gospodarka niskoemisyjna* jest *Modernizacja i rozwój sieci dróg powiatowych i gminnych*. Działanie to będzie obejmować realizację inwestycji związanych przede wszystkim z modernizacją, rozbudową i usprawnieniem istniejącego układu dróg powiatowych i gminnych OF TnK w zakresie poprawy bezpieczeństwa, płynności i przepustowości ruchu drogowego.

Realizacja działania obejmie wszystkie elementy infrastruktury znajdujące się w zasięgu pasów drogowych. Przedmiotem inwestycji będzie modernizacja, budowa i rozbudowa jezdni (w tym skrzyżowań), ścieżek rowerowych, chodników i małej architektury; budowa, uzupełnienie i wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz modernizacja zieleni położeń w pasach drogowych. Nowe odcinki dróg gminnych i/lub powiatowych będziemy budować w celu usprawnienia istniejącego układu komunikacyjnego lub jego dostosowania do zaistniałych w tym zakresie potrzeb, w tym potrzeb zdiagnozowanych w ramach lokalnych planów i programów obejmujących swoim zakresem rozwój sieci dróg lokalnych.

8.6 Priorytet 4.6 – Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Podniesienie poziomu jakości życia osiągniemy również poprzez inwestycje w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Szczególny nacisk w tym zakresie położymy na rozwój i modernizację infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, wzrost wykorzystania przydomowych oczyszczalni ścieków oraz budowę zbiorników małej retencji.

4.6.1 Poprawa dostępności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Poprawa dostępności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej obejmować będzie realizację inwestycji polegających na:

- modernizacji oraz rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnych;
- modernizacji, budowie oraz rozbudowie oczyszczalni ścieków komunalnych;
- modernizacji, budowie oraz rozbudowie systemów zaopatrzenia w wodę;
- budowie instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych.

4.6.2 Wsparcie realizacji indywidualnych instalacji oczyszczania ścieków

Działaniem komplementarnym względem *Poprawy dostępności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej* będzie *Wsparcie realizacji indywidualnych instalacji oczyszczania ścieków*. Na terenach względem których realizacja działania *Poprawa dostępności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej* będzie niezasadna ekonomicznie lub technicznie, będziemy wspierać naszych mieszkańców (i przedsiębiorców) w realizacji przydomowych i przyzakładowych instalacji oczyszczania ścieków. Wsparcie polegać będzie na oferowaniu dofinansowania realizacji inwestycji i/lub wsparcia merytorycznego w zakresie ubiegania się o środki zewnętrzne.

4.6.3 Budowa zbiorników małej retencji

W ramach priorytetu *Gospodarka wodno-kanalizacyjna* realizować będziemy również działanie *Budowa zbiorników małej retencji*. Realizacja działania polegać będzie na budowie zbiorników małej retencji i/lub wspieraniu naszych mieszkańców (i przedsiębiorców) w realizacji zbiorników małej retencji we własnym zakresie. Wsparcie polegać będzie na oferowaniu dofinansowania realizacji inwestycji i/lub wspieraniu merytorycznym w zakresie ubiegania się o środki zewnętrzne. Realizacja tego działania przyczyni się do poprawy bilansu wodnego poprzez ograniczenie tempa odpływu wód z OF TnK.

9 System wdrażania

9.1 Proces realizacji

Strategię wdrażać będziemy poprzez realizację projektów, których zakres przedmiotowy przedstawiony został powyżej w opisie poszczególnych działań. Projekty realizować będziemy osobno lub wspólnie (z wybraną liczbą Partnerów TnK). Decyzję o współpracy w ramach realizacji projektu uzależniać będziemy od przedmiotu projektu oraz możliwości usprawnienia procesu realizacyjnego i aplikacyjnego o środki zewnętrzne. Koordynację realizacji projektów (i działań) prowadzić będziemy w ramach spotkań organizowanych w ramach działania 1.1.1 *Współpraca pomiędzy Partnerami TnK*. Będziemy dążyć, aby realizację projektów w ramach poszczególnych działań opierać na współpracy z podmiotami wyszczególnionymi w opisach działań przedstawionych powyżej.

Źródła finansowania wdrażania poszczególnych działań *Strategii* przedstawione zostały w rozdziale 10 *Plan finansowy*. Aplikowanie o środki zewnętrzne na dofinansowanie realizacji projektów w ramach poszczególnych działań wymagać będzie bieżącego monitoringu harmonogramów naborów wniosków (oraz ich aktualizacji) ogłaszanych przez Instytucje Zarządzające danymi Programami Operacyjnymi. Szczególną uwagę należy zwrócić na monitorowanie harmonogramów naborów wniosków dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, w tym dla działań, które ze względu na zastosowany instrument terytorialny premiować będą OF TnK. W ramach części działań RPO WŚ wydzielono koperty finansowe dla m.in. Obszarów Strategicznej Interwencji: obszarów funkcjonalnych miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (instrument terytorialny dedykowany bezpośrednio i wyłącznie OF TnK) oraz obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych. Powiązanie działań *Strategii* z poszczególnymi Instrumentami Terytorialnymi RPO WŚ (wraz z kwotą wydzieloną w ramach koperty finansowej) przedstawione zostało poniżej w rozdziale 10. *Plan finansowy*.

Szczegółowe zasady, kryteria i tryby wyboru projektów zgodne z poszczególnymi Programami Operacyjnymi są zawarte w związanych z nimi Szczegółowych Opisach Osi Priorytetowych. Ubieganie się o uzyskanie dofinansowania realizacji poszczególnych projektów będziemy opierać na ich dostosowaniu do warunków przedstawianych w Szczegółowych Opisach Osi Priorytetowych.

9.2 Monitoring realizacji

Monitoring realizacji *Strategii* zostanie oparty na pomiarze wskaźników, które wyznaczone zostały na poziomie celów strategicznych. Lista wskaźników przyporządkowanych do poszczególnych celów strategicznych, wraz z ich wartościami wyjściowymi oraz docelowymi w 2018 r. i 2021 r. przedstawia poniższa tabela. Wartości wskaźników będą obliczane dla OF TnK. Monitoring będzie prowadzony przez lidera porozumienia „Trójmiasto nad Kamienną” – Powiat Ostrowiecki. Sprawozdanie z monitoringu realizacji *Strategii* będzie prezentowane raz do roku w ramach spotkań organizowanych w ramach działania 1.1.1 *Współpraca pomiędzy Partnerami TnK*.

Tabela 2 Wskaźniki realizacji celów strategicznych

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość pośrednia	Wartość docelowa
----------	----------------	-------------------	------------------

	2015	2018	2021
Cel 1 – Rozwiniemy współpracę w ramach OF TnK			
Liczba przeprowadzonych spotkań Partnerów TnK	0	4	10
Liczba osób głoszących na projekty w ramach budżetów partycypacyjnych	7 204	8 500	10 000
Cel 2 – Pobudzimy rozwój lokalnej gospodarki			
Liczba firm w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	89,50	93,97	98,67
Stosunek liczby firm zakładanych do zamykanych – wartość dla ostatnich 3 lat	1,07	1,04	1,00
Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	100% wartości z 2015 r. ²	105% wartości z 2015 r. ²	110% wartości z 2015 r. ²
Cel 3 – Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy			
Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	100,5	95,5	90,7
Udział bezrobotnych absolwentów w ogóle bezrobotnych	4,2%	4,0%	3,8%
Udział bezrobotnych długotrwale (>12 miesięcy) w ludności w wieku produkcyjnym	39,0%	37,1%	35,2%
Cel 4 – Podniesiemy poziom jakości życia			
Stosunek liczby mieszkańców wymeldowanych do zameldowanych	100% wartości z 2015 r. ²	105% wartości z 2015 r. ²	110% wartości z 2015 r. ²
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	100% wartości z 2015 r. ²	105% wartości z 2015 r. ²	110% wartości z 2015 r. ²
Liczba bezrobotnych kobiet na 1000 kobiet w wieku produkcyjnym	106,0	98,3	90,7
Liczba pasażerów komunikacji publicznej	10 888 102	11 432 507	12 004 132

Źródło: opracowanie własne

9.3 Aktualizacja

Zasadność przeprowadzenia aktualizacji *Strategii* będzie przez nas dyskutowana dwukrotnie na spotkaniach obejmujących sprawozdanie z monitoringu realizacji *Strategii*. Po raz pierwszy będzie to

² Na chwilę obecną brak danych za 2015 r. Wartość ta zostanie uzupełniona w trakcie wdrażania *Strategii*.

miało miejsce w 2018 r. – w połowie okresu wdrażania *Strategii*. Przedmiotem dyskusji będzie weryfikacja aktualności celów strategicznych i zapisów *Strategii*, w tym również ich zbieżności z obowiązującymi przepisami oraz dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego szczebla. W przypadku, gdy uznamy to za wskazane, przeprowadzimy aktualizację celów strategicznych i/lub zapisów *Strategii*, celem jej dostosowania do aktualnych potrzeb. Niezależnie od powyższego, określimy również stopień zbieżności wartości wskaźników realizacji celów strategicznych z wartościami docelowymi określonymi dla 2018 r. W przypadku stwierdzenia znaczących niekorzystnych rozbieżności określimy przyczyny oraz podejmiemy decyzję w zakresie możliwości realizacji działań zaradczych. Zaleca się, aby omawiane spotkanie Partnerów TnK miało miejsce po wyborach samorządowych w 2018 r. W przypadku wystąpienia ewentualnych zmian we władzach lokalnych OF TnK, umożliwi to wdrożenie i włączenie w proces wdrażania *Strategii*, w tym również zgłoszenie propozycji aktualizacji *Strategii*.

W 2021 r. – po zakończeniu okresu wdrażania *Strategii*, ocenimy stopień jej realizacji. W przypadku nieosiągnięcia założonych wartości wskaźników realizacji celów strategicznych, zidentyfikujemy przyczyny. Jeżeli podejmiemy decyzję o kontynuowaniu współpracy w ramach OF TnK, poddamy dyskusji możliwość przeprowadzenia aktualizacji *Strategii* lub zasadność opracowania nowej *Strategii*.

9.4 Instytucje i podmioty uczestniczące w opracowaniu Strategii

Strategia została opracowana przy współpracy wszystkich Partnerów TnK: Powiatu Ostrowieckiego, Powiatu Starachowickiego, Powiatu Skarżyskiego, Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, Gminy Starachowice oraz Gminy Skarżysko-Kamienna.

Proces opracowywania *Strategii* został oparty na konsultacjach społecznych przeprowadzonych z udziałem przedstawicieli Partnerów TnK, w tym Zespołem Koordynacyjnym ds. realizacji projektów w ramach RPO WŚ 2014-2020 oraz przedstawicieli społecznych. Proces konsultacji społecznych został oparty na siedmiu spotkaniach konsultacyjnych przeprowadzonych w Ostrowcu Świętokrzyskim (3 spotkania), Starachowicach (2), Skarżysku-Kamiennej (2) oraz bieżącej współpracy z wykorzystaniem poczty elektronicznej oraz telefonów.

10 Plan finansowy

Przedstawiony poniżej plan finansowy *Strategii OF TnK* przedstawia dostępne źródła finansowania poszczególnych jej działań. W planie finansowym uwzględnione zostały budżety JST, środki prywatne oraz dostępne Programy Operacyjne:

- RPO WŚ 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020
- PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
- PO IR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
- PO PW – Program operacyjny Polska Wschodnia
- PO IiS – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- PO PC – Program Operacyjny Polska Cyfrowa
- PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

W przypadku Programów Operacyjnych wskazane zostały numery działań obejmujących w części lub w całości poszczególne działania *Strategii*. W przypadku RPO WŚ wskazano ponadto kwota przeznaczona na realizację działania oraz, w przypadku zastosowania, instrument terytorialny premiujący realizację działań w ramach OF TnK.

Tabela 3 Plan finansowy Strategii OF TnK

	Budżety JST	Środki prywatne	RPO WŚ 2014-2020	Kwota w €	PO WER	PO IR	PO PW	PO IiS	PO PC	PROW
Cel 1 – Rozwiniemy współpracę w ramach OF TnK										
Priorytet 1.1 Współpraca OF TnK										
1.1.1 Współpraca pomiędzy Partnerami TnK	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1.2 Wspólny lobbying OF TnK na szczeblu regionalnym i krajowym	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Priorytet 1.2 Partycypacja społeczna										

1.2.1 Zwiększanie samorządności na poziomie osiedli i sołectw	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2.2 Realizacja budżetów partycypacyjnych	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2.3 Promocja wewnętrzna	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cel 2 – Pobudźmy rozwój lokalnej gospodarki											
Priorytet 2.1 Przedsiębiorczość mieszkańców											
2.1.1 Pobudzenie postaw przedsiębiorczych u młodzieży	x	-	-	-	-	1.1 1.2 4.2	-	1.1	-	-	-
2.1.2 Wsparcie zakładania nowych działalności gospodarczych	x	-	10.4.1	37 919 904	(w tym 15 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)	1.1 1.2	3.1	1.1	-	-	2.1 6.1 6.2 6.3
			10.2.1	17 850 398							
Priorytet 2.2 Firmy											
2.2.1 Wsparcie doradcze i finansowe dla firm	x	-	10.5	15 000 000	(w tym 6 000 000 wydzielone dla OF TnK)	1.1 1.2	1.1 1.2	1.2 1.3	1.2	-	2.1 6.4
			1.3	7 902 371		2.2	1.3	1.4			
			10.2.1	17 850 398		2.3	2.1				
			2.1	29 088 903			2.2				
			2.5	60 794 983			2.3				
			2.6	50 000 000			3.1				
			3.2	20 453 874			3.2				
2.2.2 Organizacja i wsparcie w zakresie udziału w gospodarczych wydarzeniach promocyjnych	x	-	1.3	7 902 371		-	3.3	1.2	-	-	-
			2.1	29 088 903							

2.2.3 Rozwój oferty terenów i lokali dedykowanych prowadzeniu działalności gospodarczej	x	-	2.1	29 088 903	-	-	-	-	-	7.4
			2.2	7 725 598						
Priorytet 2.3 Tereny inwestycyjne										
2.3.1 Analiza zapotrzebowania inwestorów na tereny inwestycyjne	x	-	2.2	7 725 598	-	-	-	-	-	-
2.3.2 Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych	x	-	2.2	7 725 598	-	-	-	-	-	-
2.3.3 Rozbudowa oferty terenów inwestycyjnych	x	-	2.2	7 725 598	2.18	-	-	-	-	-
2.3.4 Promocja oferty terenów inwestycyjnych	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Priorytet 2.4 Wykorzystanie turystyki										
2.4.1 Utworzenie i rozwój sieciowych produktów turystycznych	x	x	6.5	50 037 691	-	-	1.3	-	-	-
			7.2	13 637 709						
2.4.2 Promocja sieciowych produktów turystycznych	x	-	7.2	13 637 709	-	-	-	-	-	-
Cel 3 – Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy										
Priorytet 3.1 Monitoring rynku pracy										
3.1.1 Regularny monitoring zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności	x	-	8.5.1	30 351 420 (w tym 3 000 000 wydzielone dla OF TnK)	1.1	-	-	-	-	-
			10.1	47 719 733	1.2					
					2.4					
					2.12					
					2.15					
Priorytet 3.2 Kształcenie ogólne										
3.2.1 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury szkolnej	x	-	7.4	61 350 868 (w tym koperty wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych oraz OF TnK)	-	-	-	-	-	-

			8.3.2	5 500 000 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)						
			8.3.4	3 136 479 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)						
3.2.2 Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli	x	-	8.3.2	5 500 000 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)	2.10	-	-	-	-	-
			8.3.4	3 136 479 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)						
3.2.3 Modernizacja oferty zajęć szkolnych	x	-	8.3.2	5 500 000 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)	2.10	-	-	-	-	-
			8.3.4	3 136 479 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)						
Priorytet 3.3 Doradztwo zawodowe										
3.3.1 Doradztwo zawodowe dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych	x	-	8.5.1	30 351 420 (w tym 3 000 000 wydzielone dla OF TnK)	-	-	-	-	-	-
			8.3.2	5 500 000 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)						
			8.3.4	3 136 479 (w tym 3 000 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)						
3.3.2 Doradztwo zawodowe dla rodziców w zakresie możliwości rozwoju dzieci	x	-	8.5.1	30 351 420 (w tym 3 000 000 wydzielone dla OF TnK)	-	-	-	-	-	-
3.3.3 Doradztwo zawodowe dla dorosłych	x	-	8.5.1	30 351 420 (w tym 3 000 000 wydzielone dla OF TnK)	1.1 1.2	-	-	-	3.1 3.2	-
			9.1	33 252 672 (w tym: 5 000 000 wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych, 5 000 000 wydzielone dla OF TnK)	2.14					

			10.1	47 719 733						
			10.2.1	17 850 398						
Priorytet 3.4 Edukacja zawodowa										
3.4.1 Kształcenie dualne	x	x	8.5.1	30 351 420 (w tym 3 000 000 wydzielone dla OF TnK)	2.15	-	-	-	-	1.1
3.4.2 Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego	x	-	8.5.1	30 351 420 (w tym 3 000 000 wydzielone dla OF TnK)	-	-	-	-	-	1.1
			7.4	61 350 868 (w tym koperty wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych oraz OF TnK)						
Priorytet 3.5 Edukacja ustawiczna										
3.5.1 Tworzenie i rozwój centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego	x	x	10.5	15 000 000 (w tym 6 000 000 wydzielone dla OF TnK)	1.1	-	-	-	-	1.1
			8.5.1	30 351 420 (w tym 3 000 000 wydzielone dla OF TnK)	1.2 2.14 2.15					
			7.4	61 350 868 (w tym koperty wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych oraz OF TnK)	5.4					
			9.1	33 252 672 (w tym: 5 000 000 wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych, 5 000 000 wydzielone dla OF TnK)						
Cel 4 – Podniesimy poziom jakości życia										
Priorytet 4.1 Rewitalizacja przestrzeni społeczno-gospodarczej										
4.1.1 Rewitalizacja przestrzeni zdegradowanej	x	x	3.3	51 399 265 (wszystko dla OF TnK)	-	-	-	1.3 1.5 2.5	-	7.6
			3.4	61 350 868 (wszystko dla OF TnK)						
			6.5	50 037 691						

			7.2	13 637 709						
4.1.2 Realizacja inwestycji zapewniających wzrost spójności funkcjonalno-przestrzennej miast	x	-	6.5	50 037 691	-	-	-	-	-	-
Priorytet 4.2 Włączenie społeczne										
4.2.1 Aktywizacja mieszkańców			9.1	33 252 672 (w tym: 5 000 000 wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych, 5 000 000 wydzielone dla OF TnK)	2.1 2.5 2.6 2.7	-	-	-	-	
			9.2.1	56 790 868 (w tym: 8 900 000 dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych, 2 500 000 wydzielone dla OF TnK)						
			10.2.1	17 850 398						
Priorytet 4.3 Usługi publiczne										
4.3.1 Poprawa dostępności opieki nad dziećmi do lat 3	x	-	8.1.1	11 800 000 (w tym: 600 000 wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych, 300 000 wydzielone dla OF TnK)	2.1	-	-	-	-	
4.3.2 Poprawa dostępności przedszkoli	x	-	7.4	61 350 868 (w tym koperty wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych oraz OF TnK)	-	-	-	-	-	
			8.3.1	13 600 000 (w tym 4 000 000 wydzielone dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych)						
4.3.3 Poprawa dostępności oferty kulturalnej	x	x	6.5	50 037 691	-	-	-	8.1	-	7.4
			7.1	34 086 206						
			7.2	13 637 709						
4.3.4 Poprawa dostępności służby zdrowia i opieki dla osób starszych	x	-	9.2.1	56 790 868 (w tym: 8 900 000 wydzielone dla obszarów	2.8 5.2	-	-	9.1	-	-

				wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych, 2 500 000 wydziałone dla OF TnK)								
Priorytet 4.4 Komunikacja zbiorowa												
4.4.1 Integracja komunikacji zbiorowej	x	x	3.4	61 350 868 (wszystko dla OF TnK)	-	-	-	-	-	-	-	
Priorytet 4.5 Gospodarka niskoemisyjna												
4.5.1 Poprawa efektywności energetycznej	x	x	3.3	51 399 265 (wszystko dla OF TnK)	-	-	-	1.1 1.2 1.3 1.5	-	7.2		
			3.4	61 350 868 (wszystko dla OF TnK)								
			3.1	34 086 206								
			3.2	20 453 874								
4.5.2 Inwestycje w węzły komunikacyjne i infrastrukturę przystankową	x	-	3.4	61 350 868 (wszystko dla OF TnK)	-	-	-	5.2	-	-		
4.5.3 Poprawa jakości taboru komunikacji zbiorowej	x	-	3.4	61 350 868 (wszystko dla OF TnK)	-	-	-	-	-	-		
4.5.4 Modernizacja i rozwój sieci dróg powiatowych i gminnych	x	-	3.4	61 350 868 (wszystko dla OF TnK)	-	-	-	-	-	-		
			6.5	50 037 691								
Priorytet 4.6 Gospodarka wodno-kanalizacyjna												
4.6.1 Poprawa dostępności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	x	-	4.3	86 996 030	-	-	-	2.3	-	7.2		
			6.5	50 037 691								
4.6.2 Wsparcie realizacji indywidualnych instalacji oczyszczania ścieków	x	x	4.3	86 996 030	-	-	-	-	-	7.2		
4.6.3 Budowa zbiorników małej retencji	x	x	4.1	20 453 874	-	-	-	2.1	-	5.1		

Źródło: opracowanie własne

11 Powiązanie z dokumentami wyższego rzędu

11.1 Dokumenty wspólnotowe

EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Dokument ten określa europejską politykę spójności, wytyczając długookresowe ramy procesów rozwoju społeczno-gospodarczego dla całej Unii Europejskiej. *Strategia EUROPA 2020* wyznacza 3 priorytety rozwojowe:

1. Wzrost inteligentny (budowanie gospodarki opartej na wiedzy),
2. Wzrost zrównoważony (promocja efektywniejszego wykorzystania zasobów w budowaniu konkurencyjnej i niskoemisyjnej gospodarki),
3. Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (podnoszenie kwalifikacji, zwiększanie aktywności zawodowej i walka z ubóstwem).

Strategia OF TnK w całości wpisuje się w wytyczne *Strategii EUROPA 2020*.

Umowa Partnerstwa 2014-2020

W zgodzie z założeniami *Strategii EUROPA 2020* została stworzona *Umowa Partnerstwa* między Komisją Europejską a Polską. *Umowa Partnerstwa* dotyczy wykorzystania funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w latach 2014-2020. *Strategia OF TnK* jest spójna z *Umową Partnerstwa* w zakresie większości celów tematycznych, do których należą:

- 3. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR),
- 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach,
- 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej,
- 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników,
- 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją,
- 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie oraz
- 11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej.

Umowa Partnerstwa została stworzona na podstawie *Pakietu legislacyjnego dla polityki spójności* przedstawionego przez Komisję Europejską 6 października 2011 r., a także innych polityk europejskich (WRS). Na podstawie *Umowy Partnerstwa* opracowano polskie programy operacyjne. Zbieżność działań *Strategia OF TnK* z poszczególnymi Programami Operacyjnymi została przedstawiona w rozdziale 10 *Plan finansowy*.

11.2 Dokumenty krajowe

Krajowa Polityka Miejska do roku 2023

Krajowa Polityka Miejska do roku 2023 jest dokumentem adresowanym do miast i ich obszarów funkcjonalnych. W ramach *Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2023* postulowany jest szereg rozwiązań, które zostały zawarte w *Strategii OF TnK*. Omawiany dokument stanowi punkt odniesienia dla integracji i koordynacji różnych polityk publicznych w zakresie rozwoju miast. *Strategia OF TnK* jest spójna z KPM w zakresie celu strategicznego polityki miejskiej, który brzmi:

Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców,

a także ze wszystkimi celami szczegółowymi:

1. *Miasto sprawne: Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności w obszarach metropolitalnych,*
2. *Miasto zwarte i zrównoważone: Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji,*
3. *Miasto spójne: Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich,*
4. *Miasto konkurencyjne: Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia,*
5. *Miasto silne: Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmocnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.*

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Zasadniczą płaszczyzną spójności *Strategii OF TnK* z *Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* jest działanie 1.3. *Integracja obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich, rozumianych jako spójne pod względem przestrzennym strefy oddziaływania miast, które charakteryzują się istnieniem wzajemnych powiązań funkcjonalnych oraz zaawansowaniem procesów urbanizacyjnych, będących efektem (odbiciem) zachodzących interakcji i zjawisk.* W zgodzie z tym działaniem i zawartą w nim ideą integracji obszarów funkcjonalnych została stworzona cała *Strategia OF TnK*.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030: Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030: Trzecia fala nowoczesności powstała w oparciu o diagnozę przedstawioną w *Raporcie „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”*. W pierwszej wersji *Raportu* rekomendowano oparcie rozwoju kraju o największe ośrodki miejskie. Jednak wskutek procesu konsultacji dokumentu zasadniczo zmieniono główne założenia *DSRK – Polska 2030*, gdzie ostatecznie postawiono na wykorzystanie potencjału rozwojowego bazującego na sieci dużych i średnich miast. Dzięki temu, *OF TnK* w dokumentach strategicznych stało się dedykowanym obszarem koncentracji procesów rozwojowych. *DSRK – Polska 2030*, wraz z *Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, tworzy ramy dla średniookresowej *Strategii Rozwoju Kraju 2020: Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo* oraz dziewięciu zintegrowanych z nią strategii, takich jak:

- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR),*

- *Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki: Dynamiczna Polska 2020,*
- *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,*
- *Strategia Rozwoju Transportu do 2020,*
- *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko: Perspektywa do 2020,*
- *Strategia Sprawne Państwo 2020,*
- *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,*
- *Strategia Zrównoważonego Rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020,*
- *Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022.*

Powiązania *Strategii OF TnK* z wymienionymi dokumentami, a co się z tym wiąże także z *Długookresową Strategią Rozwoju Kraju – Polska 2030: Trzecia fala nowoczesności*, zostały szerzej zaprezentowane w opisach poszczególnych strategii.

Strategia Rozwoju Kraju 2020: Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Strategia OF TnK podchodzi do wyzwań rozwojowych równie holistycznie jak *Strategia Rozwoju Kraju 2020: Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*. W zakresie *Priorytetu 1.1 Współpraca OF TnK*, a w szczególności *1.1.1 Współpraca pomiędzy Partnerami OF TnK*, *Strategia OF TnK* pokrywa się z SRK w obszarze strategicznym I. *Sprawne i efektywne państwo, Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem*. W zakresie obszaru strategicznego II. *Konkurencyjna gospodarka najwyższa spójność Strategii OF TnK* zachodzi w celach: *II.2. Wzrost wydajności gospodarki, II.4. Rozwój kapitału ludzkiego oraz II.7 Zwiększenie efektywności transportu*, a w obszarze strategicznym III. Spójność społeczna i terytorialna w celach: *III.1. Integracja społeczna oraz III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych*.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)

Strategii OF TnK bliskie jest poszanowanie wszystkich zasad *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)*, czyli:

1. *zasady integralności – podporządkowanie polityki miejskiej polityce rozwoju,*
2. *zasady zintegrowanego podejścia terytorialnego oraz zasady wielopoziomowego zarządzania.*

W zgodzie z tymi założeniami powstał strategiczny cel polityki regionalnej KSRR, który brzmi:

Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Treść *Strategii OF TnK* wpisuje się w cel strategiczny KSRR. Podobnie jest w przypadku wszystkich 3 celów szczegółowych KSRR:

1. *Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),*
2. *Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),*
3. *Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).*

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki: Dynamiczna Polska 2020

Dokument ten przede wszystkim skupia się na jakościowych aspektach rozwoju gospodarczego. Wiele aspektów poruszanych w *Strategii OF TnK* jest powiązanych z SIEG. *Priorytet 2.1*

Przedsiębiorczość mieszkańców jest powiązany z SIEG Dynamiczna Polska 2020 w zakresie kierunków działań 1.4. Ułatwianie przedsiębiorstwom dostępu do kapitału wysokiego ryzyka i sektora MŚP, a także 2.4. Kształtowanie kultury innowacyjnej oraz szersze włączenie społeczeństwa w proces myślenia kreatywnego i tworzenia innowacji. Z kolei priorytety Celu 3 Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy w dużym stopniu pokrywają się z kierunkiem działań 2.5. Wspieranie rozwoju kadr dla innowacyjnej i efektywnej gospodarki. Natomiast priorytety 4.1 Rewitalizacja przestrzeni społeczno-gospodarczej oraz 4.5 Gospodarka niskoemisyjna Strategii OF TnK są ściśle powiązane z kierunkami działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, w szczególności ograniczenie energo- i materiałochłonności gospodarki oraz 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia, które składają się na Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców. Ponadto w SIEG zawarto Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki, który swoje odzwierciedlenie ma przede wszystkim w 3 priorytetach Celu 2 Pobudzimy rozwój lokalnej gospodarki Strategii OF TnK: 2.1 Przedsiębiorczość mieszkańców, 2.2 Firmy oraz 2.3 Tereny inwestycyjne.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Zagadnienia, które porusza *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, zostały zawarte w *Strategii OF TnK w Celu 3 - Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy*. Spójność z SRKL występuje na poziomie celu głównego, który kładzie nacisk na potrzebę rozwoju podejścia zgodnego z ideą uczenia się przez całe życie (ang. *lifelong learning*):

Głównym celem działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Ponadto zgodność *Strategii OF TnK* występuje także ze wszystkimi pięcioma celami szczegółowymi SRKL 2020:

1. *Wzrost zatrudnienia,*
2. *Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,*
3. *Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,*
4. *Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,*
5. *Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.*

Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r.

Głównym celem SRT jest: *Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.* W ramach celu głównego zostały wyróżnione 2 cele strategiczne:

1. *Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego,*
2. *Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych.*

Strategia OF TnK wpisuje się w powyższe cele w zakresie działań: 1.1 Współpraca OF TnK, 4.4 Transport zbiorowy oraz 4.5 Gospodarka niskoemisyjna.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.

Ze *Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.* powiązane są priorytety 4.5 *Gospodarka niskoemisyjna* oraz 4.6 *Gospodarka wodno-kanalizacyjna* *Strategii OF TnK*. Spójność zachodzi ze wszystkimi trzema celami SBEiŚ:

1. *Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,*
2. *Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię,*
3. *Poprawa stanu środowiska.*

Strategia Sprawne Państwo 2020

Realizacja *Strategii OF TnK* będzie wymagała implementacji wzorców procesów funkcjonowania administracji publicznej zalecanych w *Strategii Sprawne Państwo 2020*. Istotne będzie wdrożenie responsywnego zarządzania, dla którego charakterystyczne jest partnerstwo w relacjach z obywatelami i interesariuszami wraz z angażowaniem ich w partycypację podczas procesu konsultacji i podejmowania decyzji. Ważna jest także przejrzystość i efektywność działania organów administracji publicznej. Spójność *Strategii OF TnK* ze *Strategią Sprawne Państwo 2020* ma miejsce szczególnie w zakresie priorytetów 1.1 *Współpraca OF TnK* oraz 1.2 *Partycypacja społeczna*. *Strategia OF TnK* jest szczególnie powiązana z 3 celami SSP: 2. *Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa*, 3. *Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych* oraz 5. *Efektywne świadczenie usług publicznych*.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Największe powiązanie *Strategii OF TnK* ze *Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* występuje z priorytetami 1.1 *Współpraca OF TnK* oraz 1.2 *Partycypacja społeczna*. Te priorytety *Strategii OF TnK* są najbardziej spójne z SRKS w zakresie jej celów szczegółowych: 2. *Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne* oraz 3. *Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy*. Ponadto priorytety 3.3 *Doradztwo zawodowe*, 3.4 *Edukacja zawodowa* oraz 3.5 *Edukacja ustawiczna* są zgodne z celem szczegółowym 1. *Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji* w SRKS.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020

Strategia OF TnK nie skupia się bezpośrednio na problematyce związanej z obszarami wiejskim, ale w związku z faktem, że stanowią one znaczącą część terenu OF TnK, są one istotne dla prawidłowego przebiegu procesów społeczno-gospodarczych na terenie całego obszaru funkcjonalnego. Następujące cele szczegółowe *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020* pokrywają się z priorytetami *Strategii OF TnK*: 1. *Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, 2. *Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej*, a w zakresie celu szczegółowego 5. *Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich* kierunek działań 5.5 *Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich*.

Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022

Powiązanie *Strategii OF TnK* ze *Strategią rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, występuje w ramach kierunku interwencji 3.1. *Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej*, zakładającego poprawę ochrony infrastruktury krytycznej w Polsce. W skład

infrastruktury krytycznej wchodzi m.in. infrastruktura zaopatrzenia w energię, surowce energetyczne i paliwa; zaopatrzenia w wodę; ochrony zdrowia; transportowa oraz infrastruktura zapewniająca ciągłość działania administracji publicznej. Rozwój i modernizacja wymienionych systemów infrastruktury jest zakładana w poszczególnych priorytetach i działaniach *Strategii OF TnK*.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

OF TnK jest położone w makroregionie Polski Wschodniej, który tworzy 5 najuboższych województw: Świętokrzyskie, Podkarpackie, Lubelskie, Podlaskie i Warmińsko-Mazurskie. Wiele problemów zdiagnozowanych w OF TnK występuje także w innych częściach makroregionu Polski Wschodniej. Powiązanie *Strategii OF TnK* następuje przede wszystkim w dwóch z trzech obszarów strategicznych wyznaczonych w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*. Pierwszy z nich określono jako 2. *Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego*, gdzie wyodrębniono 2 strategiczne kierunki działań: 2.1 *Przeciwdziałanie wykluczeniu na rynku pracy* oraz 2.2 *Wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy*. W tej tematyce *Strategia OF TnK* jest spójna w zakresie priorytetów 2.1 *Przedsiębiorczość mieszkańców*, 3.5 *Edukacja ustawiczna* oraz 4.2 *Włączenie społeczne*. Z kolei drugim obszarem strategicznym, z którym *Strategia OF TnK* jest spójna ze *Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, jest 3. *Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna*, która składa się z: 3.1 *Przełamywanie barier związanych z peryferyjnym położeniem Polski Wschodniej*, 3.2 *Wzmacnianie spójności wewnętrznej Polski Wschodniej* oraz 3.3 *Wzmocnienie bezpieczeństwa elektroenergetycznego Polski Wschodniej*. W tych aspektach *Strategia OF TnK* jest powiązana w ramach priorytetów 1.1 *Współpraca OF TnK* oraz 4.5 *Gospodarka niskoemisyjna*.

11.3 Dokumenty regionalne

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

W SRWŚ wyróżnione zostały 4 ośrodki subregionalne. Należą do nich wszystkie 3 miasta powiatowe OF TnK oraz Sandomierz. Ponadto Skarżysko-Kamienna, Starachowice i Ostrowiec Świętokrzyski zostały wyznaczone w SRWŚ jako miasta tracące swoje dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze w stopniu wysokim lub bardzo wysokim. Według SRWŚ miasta te wymagają konsekwentnych działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych.

Strategia OF TnK w wielu obszarach wpisuje się w SRWŚ:

- Priorytety 1.1 *Współpraca OF TnK* oraz 4.5 *Gospodarka niskoemisyjna Strategii OF TnK* są spójne z celem operacyjnym SRWŚ 1.1 *Poprawa infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, czyli bliżej siebie i świata*.
- Priorytet 4.3 *Usługi publiczne* jest powiązany z celem operacyjnym 1.2 *Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie*.
- Priorytet 4.4 *Transport zbiorowy* jest spójny z celem operacyjnym 1.3 *Rozwój harmonijny i ład przestrzenny, czyli nie zapominajmy o tym co już jest*.
- Priorytety 2.3 *Tereny inwestycyjne*, 3.4 *Edukacja zawodowa* oraz 4.5 *Gospodarka niskoemisyjna* są spójne z celem operacyjnym 2.1 *Cenna spuścizna – ugruntowanie pozycji przemysłu i budownictwa w regionie*.
- Kwestie związane z rozwojem funkcji turystycznej zawarte w Priorytecie 2.4 *Wykorzystanie turystyki* są powiązane z celem operacyjnym 2.4 *Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa*.
- Priorytet 2.2 *Firmy* jest spójny z celem operacyjnym 2.5 *Specjalizacje przyszłości, czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne* oraz 3.3 *Tworzenie*

sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim dla sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności.

- Działania zawarte w priorytetach 3.4 *Edukacja zawodowa*, 4.2 *Włączenie społeczne* oraz 4.3 *Usługi publiczne* pokrywają się z celem operacyjnym 3.1 *Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.*
- W zakresie ochrony środowiska, Priorytet 4.5 *Gospodarka niskoemisyjna* jest spójny z celem operacyjnym 6.1 *Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce*, a Priorytet 4.6 *Gospodarka wodno-kanalizacyjna* z celem operacyjnym 6.2 *Inżynieria środowiska, czyli dokończenie infrastruktury komunalnej oraz efektywne wykorzystanie zlewni Wisły.*

Ponadto całość *Strategii OF TnK* wpisuje się w założenia SRWŚ zawarte w celu operacyjnym 4.2 *Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu.*

Strategia rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2014-2020

Powiązanie *Strategii OF TnK* ze *Strategią rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2014-2020* występuje przede wszystkim w zakresie Priorytetu 2.4 *Wykorzystanie turystyki* i jest widoczne we wszystkich 4 obszarach koncentracji działań wojewódzkiej strategii turystycznej:

1. *Skomercjalizowana oferta turystyczna regionu,*
2. *Funkcjonalnie zorganizowana, zrównoważona przestrzeń turystyczna oraz wysoka dostępność regionu i jego atrakcji,*
3. *Wysoki potencjał kadrowy i organizacyjny interesariuszy rynku turystycznego,*
4. *Zintegrowany marketing regionu i efektywna komunikacja marketingowa.*

Strategia Badań i Innowacyjności (RIS 3)

Strategia OF TnK wpisuje się całym swoim zakresem w cel strategiczny *Strategii Badań i Innowacyjności (RIS 3)* zgodnie z którym *do roku 2020 w województwie świętokrzyskim zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom, przedsiębiorczości i konkurencyjności, która pomoże stworzyć nowe i trwałe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz wesprze wzrost gospodarczy, który będzie szybszy niż średnia krajowa.* W szczególności realizacja tego celu znajduje odzwierciedlenie w priorytetach zawartych w celach strategicznych: 2. *Pobudzimy rozwój lokalnej gospodarki* oraz 3. *Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy.*

Strategia Badań i Innowacyjności (RIS 3) w swojej realizacji skupia się na inteligentnych specjalizacjach oraz wspierających je specjalizacjach o znaczeniu horyzontalnym określonych jako:

- *Zasobooszczędne budownictwo;*
- *Sektor metalowo-odlewniczy;*
- *Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze;*
- *Turystyka zdrowotna i prozdrowotna;*
- *ICT;*
- *Zrównoważony rozwój energetyczny;*
- *Branża targowo-kongresowa.*

Strategia OF TnK wpisuje się we wsparcie wymienionych branż poprzez powiązanie z nimi realizacji działań wynikających z celów 2. *Pobudzimy rozwój lokalnej gospodarki* oraz 3. *Dostosujemy kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy* – zgodnie ze zróżnicowaniem w poszczególnych miastach struktury gospodarczej oraz potrzeb przedsiębiorców.

Opracowanie:
AGERON Polska na zlecenie

Powiatu Ostrowieckiego – lider porozumienia „Trójmiasto nad Kamienną”

Czerwiec 2016